

VINERI • 16 OCTOMBRIE 2009 • ANUL LIX NR. 42

FOAIA

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.hu / foaia@foaia.hu

*Frică de propria noastră umbră
„Moștenire culturală românească...”, la Ecranul Nostru
„Cei care vor citi cărțile Hertei Müller, vor citi despre România...”*

CALENDAR ORTODOX

19 octombrie, luni – Sf. Prooroc Ioil; Sf. Mc. Uar, Felix pr. și Eusebiu diac.; Cuv. Ioan de la Rila.
20 octombrie, marți – Sf. M. Mc. Artemie.
21 octombrie, miercuri – †) Cuv. Mărt. Visarion, Sofronie și Sf. Mc. Oprea; Sf. Pr. Mărt. Ioan din Gales și Moise Măcinic din Sibiei; Cuv. Ilarion cel Mare.
22 octombrie, joi – Sf. Ier., întocmai cu apostolii, Averchie; Sf. 7 tineri din Efes.
23 octombrie, vineri – Sf. Ap. Iacob, ruda Domnului; Sf. Ignatie, Patr. Constantinopolului; Cuv. Petronie.
24 octombrie, sâmbătă – Sf. M. Mc. Areta; Sf. Mc. Sevastiana și Valentin.
25 octombrie, duminică – Sf. Mc. Marcian și Martirie; Sf. Mc. Valerian; Sf. Tavia

AGENDĂ

19 octombrie

1926 – a murit medicul și bacteriologul Victor Babeș, vicepreședinte al Academiei Române.

1961 – a murit, la București, scriitorul Mihail Sadoveanu.

20 octombrie

1854 – s-a născut poetul francez Arthur Rimbaud.
1932 – s-a format Guvernul Național-Țărănesc, președinte Iuliu Maniu.

21 octombrie

1754 – s-au inaugurat primele școli din Blaj, nucleul viitorului Seminar și Gimnaziul. Din acel moment, Blajul a devenit centrul învățământului românesc din Transilvania.

22 octombrie

1882 – a murit pictorul Ion Andreescu, membru de onoare post-mortem al Academiei Române.

23 octombrie

1861 – la Sibiu, în urma petiției a 176 de intelectuali, s-a înființat Asociațiunea Transilvană pentru Literatură Română și Cultura Poporului Român (ASTRA).

24 octombrie

1863 – a murit poetul Andrei Mureșanu. Poezia lui, cu titlul Un răsunet a devenit marșul revoluționarilor ardeleni de la 1848.

25 octombrie

1881 – s-a născut pictorul spaniol Pablo Picasso.
1921 – s-a născut Mihai I, Rege al României între anii 1927–1930 și 1940–1947.

Citatul
săptămânii

„Când un om stă lângă o fată drăguță vreme de o oră, pare că a trecut doar un minut. Dar lasă-l să stea un minut pe o plită încinsă, și va părea mai mult decât orice oră. Asta e relativitatea.”

Albert Einstein (1879–1955)

Budapesta

Sprijin suplimentar
pentru autoguvernări minoritare

Secretariatul de Stat pentru Politica Minorităților și Națiunii din cadrul Cămarilor Primului Ministru a publicat un nou concurs pentru autoguvernările minoritare, în vederea susținerii acestora pe bază de sarcini și angajamente. Conform ordinului guvernamental din 2007 referitor la condițiile legate de

sprijinul acordat în proporția sarcinilor, banii acordați din bugetul central vor fi distribuiți și anul viitor autoguvernărilor minoritare locale și regionale pe bază de cereri.

Dosarele pentru obținerea sprijinului financiar suplimentar în 2010 vor fi înaintate până la 1 decembrie 2009, pe adresa Can-

celariei Primului Ministru (Budapesta, piața Kossuth nr. 2–4), iar deciziile vor fi luate până la 15 aprilie 2010.

Informații suplimentare se găsesc pe site-ul www.nek.gov.hu, sau la numerele de telefon: +36-1/441-2210, +36-1/441-2211.

R.P.

Acord vamal româno-
ungar, la Sibiu

Șefii autorităților vamale române și maghiare s-au întrunit în ședință pe 7 octombrie, la Sibiu. Scopul întâlnirii dintre membrii delegației Autorității Naționale a Vămile din România și reprezentanții Gărzii Vamale și Financiare din Ungaria a fost a discuta probleme legate de legislația vamală comunitară, dar și pentru a intensifica colaborarea dintre cele două instituții. Ședința a fost condusă de Sorin Blejnar, președintele ANAF, și locotenent general dr. Nagy János, comisar al Gărzii Vamale a Ungariei.

În cadrul convorbirilor bilaterale s-a discutat realizarea unui schimb larg de informații și experiență în legătură cu aplicarea legislației vamale comunitare, controlul circulației livrărilor intracomunitare, în special a mărfurilor accizate, managementul riscului și intensificarea colaborării între autoritățile vamale române și ungare la nivel central și local pentru prevenirea și descoperirea fraudelor vamale și fiscale și protejarea frontierei vamale externe a Uniunii Europene.

R. Păcaș

Bătania

Zi metodică
pentru educatoare

Școala generală și Grădinița română „Lucian Magdu” din Bătania organizează pe 22 octombrie, la sediul grădiniței, o zi metodică sub titlul „Anotimpurile copilăriei II – Toamna se bucură bobocii”. La ediția din acest an, care de fapt este continuarea ediției din anul trecut, „Anotimpurilor copilăriei”, vor participa educatoare de

la fiecare grădiniță cu program românesc. Oaspeții vor fi primiți cu cântec, dans și poezie în limba română, maghiară și engleză. Directoarea instituției, Iulia Olteanu împreună cu Ecaterina Nagy și Mihaela Putin, educatoare de la grădinița românească din Bătania, vor adăuga discuției și contextul păstrării culturii românești.

A.C.

Telefonul redacției: 66/463-152

nească

Foia românească

Foia româ-

Pe copertă: Toamnă
(Foto: Bánfi Barnabás)

O șvăboaică din Banat

Herta Müller, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură 2009

Herta Müller s-a născut în 1953, în satul bănățean Nițchidorf, dintr-o familie de nemți. Părinții au trăit soarta șvabilor din România: tatăl înrolat în contingentele SS, iar mama, în 1945, trăiește soarta deportaților germani într-un lagăr de muncă silnică din Ucraina. Încă din anii studenției de la Universitatea din Timișoara (1972–76), tânăra s-a ocupat de scris, iar activitatea ei cultural-literară a atras atenția Securității cu care se va confrunta de atunci și până în trecutul recent. Făcând parte din „Grupul de Acțiune Banat” s-a dovedit drept militant literar periculos, urmărit și persecutat nu numai datorită „originii nesănătoase”, ci și datorită atitudinii sale refractare, tânăra opunându-se în repetate rânduri să devină „turnător” al Securității. Ca urmare, a fost trimisă la „reeducare” în fabrica Tehnometal din Timișoara. Mai târziu a fost profesoară suplinoare la Liceul Lenau din oraș. Prima ei carte, o culegere de nuvele, „Niederungen” (tradusă „Șesuri” dar și „Tinuturi joase”), a apărut în 1982 numai drastic cenzurată, mutilată. Peste doi ani, cartea a fost publicată în Germania întocmai cu manuscrisul. Reacția autorităților din România a fost categorică: publicarea scrierilor ei a fost interzisă. După această interdicție, scriitoarea a emigrat în 1987 în Germania Federală. De atunci trăiește ca scriitor, publicist și profesor universitar, devenind deținătoare a numeroase premii. În 1999 și 2008, Guvernul

Germaniei o propusese pentru premiul Academiei Karolinene Suedeze. În sfârșit, la 8 octombrie 2009, scriitoarei germane Herta Müller i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Literatură.

În activitatea ei literară, Herta Müller a publicat peste douăzeci de volume. Limbajul artistic al scriitoarei împletește realismul sec cu ficțiunea, lirismul cu scene de un grotesc uneori apocaliptic, folosit fiind un stil energic, chiar bărbătesc. Evitând în mod voit frazeologia blândă, dulceagă, prin tot ceea ce ne comunică scriitoarea transmite totuși sentimente umane subtile și adânci. În ciuda expresivității voit șocante, deseori crude, din mesajul desprins se conturează compasiune, pentru eroii umili și umiliți înțelegere sau ură, dispreț sau revoltă atunci când schițează personajele care domină realitățile și viziunile din operele scriitoarei.

După ce în România cărțile ei au ajuns numai târziu și sporadic, merită pomenită o încercare cinematografică, filmul „Încă de pe

atunci Vulpea era Vânătorul”, care apoi, în prelucrarea autoarei, a devenit un roman de largă circulație.

Confruntarea scriitoarei Herta Müller cu dosarele – de pe acum accesibile – ale Securității încă nu s-a încheiat. Într-un amplu interviu din Evenimentul Zilei (11 aprilie 2008) îi explică detaliat ziaristului Doinel Tronaru complicatele resorturi care manipulează încă și acum acest mecanism al observației, suprimării și urmăririi care nu a dispărut odată cu epoca ceaușistă.

Dintre cărțile autoarei există doar puține traduceri în limba română. De sperat că distincția recentă și climatul politic și ideologic actual din România va înlesni ca în curând să sporească numărul acestora. În acest fel va deveni accesibilă cititorului român o pagină literară inedită: lumea bănățeană urâtă și iubită deopotrivă, descrisă de o fiică a acestor meleaguri, de o șvăboaică din Banat, laureată cu Premiul Nobel.

Edda Kernweis,
o altă șvăboaică din Banat

„Cei care vor citi cărțile Hertei Müller, vor citi despre România...”

Discuția cu o persoană care cunoaște îndeaproape un om renumit, un laureat cu Premiul Nobel, cum este acum scriitoarea Herta Müller, înseamnă întotdeauna un lucru interesant. Doamna Brîndușa Armanca, directoarea Institutului Cultural Român din Budapesta a fost colegă de facultate cu scriitoarea proaspăt distinsă. Domnia sa ne povestește acum despre Banatul șvabilor, despre anii de studenție și despre soarta scriitorilor bănățeni.

– Herta Müller este cea bănățeană șvăboaică, cum le spuneam noi în Banat, mare scriitoare, care reușește să sfârșească una dintre marile dileme ale culturii Banatului.

(Continuare
în pag. a 4-a)

EDITORIAL

Frică de propria noastră umbră

Marțea trecută era vorba că vine Garda Maghiară și Jobbik-ul să demonstreze în fața Episcopiei noastre de la Jula. Nu au venit... Ceva sau cineva i-a făcut să se răzgândească. Și, sperăm, să înțeleagă că viitoarea statuie a mitropolitului Andrei Șaguna nu pune în pericol pacea și înțelegerea dintre diferitele naționalități care conviețuiesc în orașul Jula. Această statuie ar fi un simbol pentru românii de aici că trebuie să-și păstreze identitatea și credința, limba și cultura românească. Și nimic altceva. Însă, problemă cu viitorul monument al lui Șaguna nu are doar ramura mai sălbatică a ungarilor, ci și unii români de aici. Problema lor se poate descrie cu un singur cuvânt: frica.

Frica de acele clipe, de la care abia au trecut vreo 20–30 de ani, când concitadinii lor unguri li s-au adresat cu „büdös oláh” sau când cineva nu putea obține o funcție mai înaltă numai pentru că este de origine română. Sau când se vorbea în batjocură de tot ce este românesc: de limbă, de țară, de tot. Degeaba declarațiile fătarnice ale politicianilor locali că în acest oraș, lipit de granița cu România, naționalitățile au trăit din totdeauna în pace și înțelegere. Poate copiii de 10 ani cred asta, dar și generațiile mijlocii, darămite cele mai în vârstă, știu că nu a fost chiar așa. Un român trebuia să lucreze de zece ori mai mult ca să fie respectat, în curtea lui iarba trebuia să fie mult mai verde și florile mult mai colorate ca să nu i se spună că este murdar și puturos, iar copiii lui trebuiau să spună cu voce mult mai tare poeziile patriotice maghiare, ca să nu i se spună că este anti-maghiar. Nu doar românii, ci toate minoritățile naționale din Ungaria au identitatea violată. Această frică trăiește atât de adânc în sufletele noastre, încât chiar noi o tratăm ca pe ceva normal. Astfel de aberație este când copiii din școlile noastre românești se duc în tabere din România, la munte sau la mare, și stau numai între ei, nu se împrietenesc, nu vorbesc nici un cuvânt cu alți copii români veniți din țări din jurul României. Sau și mai grav: când toți copiii au dansat „hora unirii”, ai noștri au stat deoparte. De ce? Bineînțeles, nu copiii sunt de vină, ci adulții, profesorii lor, care nu le-au spus că prin asta nu jignesc sentimentele ungarilor legate de dreptatea (pentru ei trauma) trianonică. Ce rost au aceste tabere pentru copiii noștri? În ce privește păstrarea identității, se pare că absolut nici un rost. Probabil pentru asta se și întrebă unii dacă să mai invite în viitor elevi din școlile din Ungaria...

Politica minorităților din Ungaria, inclusiv a românilor, a fost mulți ani ghidată de zicala: „capul plecat sabia nu-l taie”. Însă în anul Domnului 2009, când cu toții, români și unguri, trăind în Uniunea Europeană, avem nu doar obligații ci și drepturi asigurate prin legi, atunci această politică este o tâmpenie. În țara în care deja de peste 10 ani până și sultanul Suleiman are o statuie, drept dovadă că ungurii i-au iertat pe turci, nu credem că o țară vecină și simbolurile ei pot însemna un pericol real. Mai ales dacă ne gândim la numărul mic al comunității românești de aici.

Antropologii zic că o schimbare de mentalitate se produce cam la 400 de ani. Sperăm să nu trebuiască, totuși, să așteptăm încă patru secole până la așezarea statuii lui Andrei Șaguna în fața Catedralei ortodoxe din Jula, pentru că atunci nici copiii copiilor noștri nu o să prindă acea zi. Credem cu convingere că au trecut acele vremuri când ne-a fost frică și de propria noastră umbră sau de propriile noastre gânduri. Azi nu se mai dă foc la biblioteci, nu se mai ard cărți, nu se mai doboară statui. Șaguna și alții ca el au luptat acum 160 de ani pentru ca nouă să nu ne fie rușine să vorbim și să ne rugăm românește. Datoria noastră este ca să nu-l facem de răs și să nu-i trădăm memoria!

Eva Iova

Pe scurt...

A CĂZUT GUVERNUL!

Guvernul Emil Boc a căzut, în urma moțiunii de cenzură „11 împotriva României” depuse de PNL și UDMR și susținută de PSD. Astfel, 254 de parlamentari au votat pentru și 176 au votat împotriva moțiunii. 4 voturi au fost anulate. Este primul guvern post-decembrist care este demis prin moțiune de cenzură. Parlamentul a retras astfel încrederea acordată Guvernului României.

PREMIU NOBEL PENTRU OBAMA

Președintele american Barack Obama a fost distins, vineri, 9 octombrie, cu Premiul Nobel pentru Pace. Motivația Comitetului Nobel: „pentru eforturile extraordinare în vederea consolidării diplomației internaționale și a cooperării între popoare”, dar și pentru „eforturile depuse în redemararea negocierilor de pace în Orientul Mijlociu și cererile de reducere a arsenalului de arme nucleare”. Comitetul Nobel a avut de ales, anul acesta, între 205 candidați, un număr fără precedent în istoria de peste 100 de ani a acestui titlu. Candidații cotați cu cele mai mari șanse erau premierul din Zimbabwe și un disident chinez. Președintele francez Nicolas Sarkozy și fostul cancelar german Helmut Kohl s-au aflat, și ei, pe lista candidaților.

VA DISPĂREA BALATONUL?

Conferința pentru climă de la Copenhaga este însoțită de o expoziție care prezintă cele mai spectaculoase 100 de locuri ale planetei care vor dispărea în lipsa unor acțiuni concrete împotriva schimbărilor climatice. Ideea aparține organizației Co+Life, care a deschis în Danemarca și expozițiile „Earth from Above” și „Spirit of the Wild”. Expoziția „100 Places to Remember Before they Disappear” a fost inaugurată în Copenhaga pe 26 septembrie de prințul Frederik al Danemarcei, este organizată în exterior și este deschisă non-stop, până pe 27 decembrie. Printre obiectivele incluse în expoziție se numără insulele Maldive, delta Nilului, Veneția, lacul Balaton din Ungaria și orașul Caracas din Venezuela.

(Urmare în pag. a 3-a)

Cum spunea Călinescu, „Banatul nu a dat vârfuri în cultură”. Iată că Banatul dă în acest moment un vârf al literaturii, pe Herta Müller. Herta este o filoloagă, a terminat germana la Universitatea din Timișoara. Era cu un an mai mare decât mine la facultate. Era o persoană de altfel retrasă, care scria încă de pe atunci proză. Trebuie să vă relatez un lucru foarte special, care ne-a marcat studenția. Scriitori de limbă germană din Timișoara au înființat un cerc literar, unde ei practicau o literatură și discuții în jurul literaturii de tip brescian. O literatură fără ornamente cu mesaje uneori radicale. Sigur acest cerc nu a fost pe placul Securității, care a și infiltrat mai mulți oameni, care erau mereu atenți la ce discută acești tineri. Ne-a marcat pe toți un lucru, și anume faptul că cei mai mulți din acești tineri scriitori încă de pe vremea studenției au fost anchetati de Securitate, lucru pe care noi evident îl aflam în șoaptă, iar unii dintre aceștia au făcut pușcărie pentru niște poezii încă în perioada studenției. Trebuie să spun că câțiva dintre profesorii noștri de atunci de la facultate au fost autorii rapoartelor prin care se arăta că aceste poezii reprezintă un pericol pentru regimul comunist. Nici unul dintre acești tineri scriitori, și vorbesc despre Richard Wagner, care după aceea i-a devenit soț Hertei Müller, nu au avut viață ușoară. Au continuat să scrie, cu toate că știau că sunt supravegheați și ascultați, și că li se scoatește din când în când casa. Herta folosește elementele autobiografice. Și-anume, aveau o blănă de vulpe așezată pe jos pe parchet în casa lor de unde ea provine și periodic din această vulpe se tăiau niște bucăți, picioarele, până la urmă capul, ca semn că cineva a fost acolo în casă, că Securitatea a fost, sigur era și un element de intimidare. Suntem cu ochii pe voi și vă controlăm în fiecare clipă. Reușește să publice o carte în România în limba germană. Sigur pe vremea aceea editurile aveau un fel de comandă să publice și alte naționalități conlocuitoare, cum se spunea pe vremea aceea, adică unguri, nemți, sârbi... Cartea aceasta este foarte puternic cenzurată în 1982 și după un timp reușește să strecoare manuscrisul necenzurat în Germania, unde cartea apare în forma integrală. Din acest moment, Herta Müller va fi interzisă în România. Cartea apărută în 1982 este retrasă inclusiv din biblioteci și nu va mai avea

voie să publice. Este concediată din învățământ, lucrează ca traducătoare o vreme la o fabrică, după care în 1987, împreună cu soțul ei Richard Wagner emigrează în Germania, de unde începe marea ei carieră literară.

– Juriul Academiei din Stockholm și-a motivat decizia prin densitatea poeziei și sinceritatea prozei cu care a descris plastic universul dezmoșteniților. Ce știm despre Herta Müller după 1987, când a emigrat în Germania?

– Știm despre ea că în toți acești ani, sunt 23 de ani de când ea a plecat în Germania, nu s-a schimbat. A păstrat această strângere din dinți, abuzul și evident nefericirile pe care un regim totalitar le-a provocat. A rămas tot timpul un intelectual critic la adresa oricărui sistem, pentru că trebuie să vă spun că Herta n-a fost și nu este nici azi un personaj comod în peisajul cultural al României sau al Germaniei. Ea este un intelectual critic, cu un spirit ascuțit. A criticat de fiecare dată de când s-a reîntors în România ceva ce nu dorește să se schimbe, de la faptul că nu i s-a dat nici azi dosarul până la faptul că la intrarea în Germania s-a întâlnit cu funcționari, care n-au înțeles bine de ce ea emigrează. Deci, ea nu și-a schimbat temele. Ele au rămas aceleași în toate cărțile, într-un fel sau altul povestește ce s-a întâmplat cu oamenii într-un spațiu și într-un regim dur, care-i obliga să se dedubleze. N-a fost duioasă nici cu propria ei comunitate de etnici germani, pe care cei mai mulți încercau chiar și în literatură să-i idealizeze, să-i spună că săracii germani din România au trebuit să

emigreze. Ea este mai sinceră de atât. În literatura ei, ea dezvăluie inclusiv interesele acestora care i-au făcut adeseori să nu dezvăluie ceea ce trăiau și, mai ales, să nu se revolte. De aceea spun că, după 1987, când s-a dus în Germania, ea a rămas aceeași mare scriitoare, a luptat în fiecare zi cu litera și cu scrisul ei pe care și l-a perfecționat, având o coloană vertebrală cum rar întâlnești în ziua de azi.

– Herta Müller figura printre potențialii câștigători ai Premiului Nobel pentru Literatură din 1999. Este ea cunoscută în România?

– Sunt niște paradoxuri aici. Fără îndoială că e mai bine cunoscută în Germania, cu atât mai mult cu cât ea a luat aproape toate marile premii literare care s-au putut lua. În România i s-au tradus doar cinci cărți până acum. Traducătoarea ei este Nora Iuga. Ea nu scrie în românește, pentru că ea este o scriitoare de expresie germană, însă paradoxal, tot ce scrie, scrie despre România. Cei care vor citi cărțile de aici înainte pe mapamond (e tradusă deja în 20 de limbi), vor citi mult mai puțin despre Germania, cât vor citi despre România. În România evident este puțin cunoscută, dar trebuie să vă spun că nici Kertész Imre nu a fost foarte cunoscut până în 2002, în Ungaria, când a luat Premiul Nobel pentru Literatură. Lucrul acesta s-a schimbat după ce a primit Premiul Nobel, când a început să vândă cartea în zeci de mii de exemplare, ceea ce sunt foarte convinsă că se va întâmpla și cu Herta Müller și cu traduceri în limba română pe teritoriul României.

Iulia Kaupert

„O scrisoare pierdută”
a înveselit publicul din Pécs

Teatrul Național din Pécs a pus în scenă, în ziua de 2 octombrie, piesa lui Ion Luca Caragiale: „O scrisoare pierdută”. Premiera comediei în două acte, scrisă de Mohácsi István și Mohácsi János pe baza traducerii brute a lui Alecu Rusneac (Rusznayák Aladár), profesor pensionar al Școlii românești din Bătaia, a avut un mare succes în orașul care anul viitor va fi Capitală Culturală Europeană. Cea mai renumită comedie a lui Caragiale a oferit pen-

tru publicul din Pécs o seară într-adevăr veselă, pomenită de presa maghiară chiar ca „una dintre cele mai senine ocazii din ultimii ani”. Piesa „O scrisoare pierdută” va mai

fi jucată la Teatrul Național din Pécs, în zilele de 25 octombrie, 8, 13, 17 și 18 noiembrie.

(Într-un număr următor al Foii românești veți putea citi despre munca profesorului Alecu Rusneac la traducerea celei mai valoroase comedii din literatura română.)

R.P.

Cum să prevenim noul virus gripal?

Campania de vaccinare gratuită împotriva virusului H1N1 în Ungaria a început cu două săptămâni în urmă. Medicul de familie din localitățile Otlaca-Pustă și Csabaszabadi, **dr. Octavian Dumitraș** informează cititorii „Foii românești” despre responsabilitatea vaccinării contra virusului nou.

– În circumscripția mea nu am întâlnit încă nici un caz de îmbolnăvire cu acest virus. Vaccinurile au sosit deja. Va fi o treabă interesantă cu un vaccin nou contra unei boli noi. Oamenii încă nu solicită aceste vaccinuri. Pe de altă parte, depinde de fiecare medic de familie cu câtă convingere recomandă sau nu acest vaccin.

– *Ca medic de familie, Dvs. recomandați vaccinul nou?*

– Ca medic de familie și respectând linia propusă de ÁNTSZ trebuie să-l recomand. La nici un caz nu pot spune că o vaccinare ar fi contraindicată. Contraindicat ar fi dacă la nici un caz nu ar realiza nici un fel de imunizare sau în măsura în care efectele nedorite ar fi mult mai frecvente decât imunizarea pe care dorim s-o obținem. Contraindicat nu este nici un vaccin de pe lumea asta. Pandemia în sine a fost mai mult o temă media decât o temă reală. În afară de câteva focare mai mult sau mai puțin extinse acest virus practic nu privea Europa, decât ca bolnavi care importau virusul într-o țară respectivă.

– *Care este diferența între simptomele unei gripe clasice și cele provocate de virusul H1N1?*

– Nici una. După părerea mea,

față de virusul nou H1N1, care face parte tot din grupa A, trebuie să fim cât de cât imunizați. Ca medic, copiilor sub vârsta de 3 ani nu aș recomanda acest vaccin. Copiilor sub 12 ani l-aș recomanda cu rezerve. La vaccina contra H1N1 perioada de testare pe bolnavi nu a existat. Testăm acum o campanie forțată de vaccinare la care se cer forțat de repede și tipul efectelor secundare nedorite apărute. Așa ceva nu pot face pe copii sub vârsta de 3 ani. Bolnavii cu sistemul imunitar scăzut ca și la orice vaccin nu-i sigur că ajung la un nivel de imunizare primind vaccinul cel dorit. La ei nu este recomandat să fie administrat.

– *Din cauza vremii umede, care vaccin îl recomandați?*

– Amândouă, vaccinul devenit clasic contra A și B și vaccinul contra noului tip de gripă, fără decalaj de timp. Într-un braț unul, în celălalt braț altul. Însă pentru medicul de familie va fi foarte greu să stabilească la care vaccin au apărut efectele secundare.

– *Organizația Mondială a Sănătății a dat publicității un comunicat în care se arată că vaccinul H1N1 este unul dintre mijloacele cele mai eficiente pentru a ne apăra de pandemia mondială. Sunteți de acord?*

– Orice vaccin e cel mai eficient mijloc de a ne apăra de orice pandemie. Având în vedere perioada lungă, caldă și uscată a anului, care se pare că se lungește în fiecare an, Ungaria nu va avea de suferit în plus față de anii precedenți în sezonul virozelor. Dovezi nici pro, nici contra nu putem să avem despre efectele noului vaccin.

I. Kaupert

Corul „Pro Musica” într-o nouă stagiune

Membrii corului românesc „Pro Musica” din Iula s-au întâlnit din nou, după o scurtă vacanță, la repetițiile săptămânale, care au loc în fiecare miercuri între orele 17.00–19.00, la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria. Coriștii sunt instruiți, la fel ca în

anii trecuți, de maestrul **Gheorghe Flueraș** din Arad. Pentru început, coriștii se pregătesc pentru serbarea aniversării de 60 de ani a Liceului „Nicolae Bălcescu”, unde au fost invitați să deschidă festivitatea. Repetițiile vor continua cu pregătirea pentru postul Crăciunului,

când vor merge cu colindul, atât cu repertoriul de colinde tradiționale pe care le are, cât și cu colinde noi.

„Mă bucură faptul că grupul de coriști se completează. Ne-am adunat într-un număr destul de frumos și corul a devenit mixt, așa cum a fost la începutul său și-i așteptăm în continuare cu ușile deschise pe toți cei care iubesc muzica, știu să cânte și au ureche muzicală, să facă parte din această formație. Am cântat cu «Pro Musica» mai mult de zece ani, într-un cor mixt. După aceea, de asemenea a fost foarte frumos, dar acum entuziasmul de pornire în noua noastră stagiune este mai deosebită față de celelalte, tocmai prin completarea formației și sperăm că-l vom avea așa, ca un adevarat cor mixt, cum am pornit inițial la drum”, ne-a mărturisit dirijorul corului prof. **Gheorghe Flueraș**.

A.B.

Pe scurt...

JULA

La sfârșitul săptămânii trecute, pe 9–10 octombrie, în Hotelul Hóforrás din Iula a fost organizată o conferință pe tema întăririi legăturilor dintre organizațiile civile din România și Ungaria. La această întâlnire a luat parte și **Ioan Mikloș**, directorul adjunct al Școlii generale din Beiuș și alți lideri ai vieții civile din România, Ungaria și Slovacia.

BĂTANIA

La inițiativa educatoarei, **Mihaela Putin**, la Clubul românesc din oraș va porni un curs de pictat pe sticlă pentru amatori. Inițiativa se realizează din donațiile enoriașilor și cu sprijinul preotului paroh **Ilie Ciocan** și a directorii școlii românești **Iulia Olteanu**. Cursul va avea loc la Clubul românesc, sâmbătă, 17 octombrie.

SEGHEdin

Slujba duminicală săvârșită o dată pe lună de către preotul ortodox român **Aurel Becan**, în catedrala ortodoxă sârbească din Seghedin, în această lună se va ține în a patra duminică, pe 25 octombrie. Credincioșii din oraș și din împrejurimi sunt așteptați la Sfânta Liturghie, cu începere de la ora 9.30.

BEDEU

Școala generală organizează o excursie de patru zile în România. Grupul alcătuit din școlari și pedagogi petrece perioada de 15–18 octombrie în zona de lângă graniță, vizitând orașele Oradea, Arad, Timișoara și Băile Herculane. La sfârșit de săptămână, excursioniștii din Bedeu vor fi la Băile Herculane, și vor avea posibilitatea să cunoască curiozitățile din împrejurimi.

SEGHEdin

Între 26 noiembrie – 31 noiembrie, la Cinematograful Grand Cafe din Seghedin vor fi proiectate o serie de filme românești, în cadrul Săptămânii Filmului, organizată de ICR din Budapesta. Dintre filme au fost selectate: *Călătoria lui Gruber*, *Schimb valutar*, *Îngerul necesar*, *Marilena*, *Boogie*, *Weekend cu mama*, *Cenușă și sânge*, *Katalin Varga*, *Polițist*, *Cealaltă Irina* și *Pescuit sportiv*.

„Împreună cu familia suntem la dispoziția Domnului și la dispoziția bisericii”

Noul pastor al Bisericii Baptiste din Micherechi a fost instalat la 26 septembrie, iar în numărul trecut al Foii românești am făcut cunoștință cu acest slujitor al Domnului și cu poziția lui referitoare la identitatea română a bisericii. În a doua parte a interviului l-am întrebat pe pastorul *Iosif Boros* despre planurile sale legate de biserica română din Micherechi atât pe termen scurt, cât și pe termen mai lung.

– Ca în orice biserică, și la Micherechi se găsesc credincioși mai în vârstă, adulți, tineri și copii. Care sunt planurile Dvs. în slujirea acestor generații?

– Fiind în perioada de acomodare, prioritatea este să cunosc mai bine membrii bisericii, să le cunosc nevoile pe categorii de vârstă. Am văzut de la bun început că biserica este destul de mare, nu numai în ce privește numărul

tem să ducem Cuvântul lui Dumnezeu spre alții, să facem lucrarea de misiune la care am fost chemați. Aceasta este prioritatea principală, care mă preocupă. Mă bucur de copiii care sunt prezenți la adunare, și sper ca numărul lor să fie în creștere. Mă bucur de tineri, care sunt viitorul bisericii. Mă bucur la fel de tinerele familii, care sunt într-un număr mare și cred că ei trebuie să con-

membrilor, dar și datorită potențialului pe care l-am întrezărit și în prezent, și pentru viitor. Acest lucru îl spun cu speranță. Văd aici o biserică care poate fi și trebuie mobilizată ca să-și îndeplinească chemarea, să putem fi martori și să pu-

stituie stâlpii acestei biserici implicându-se activ în diferitele forme de slujire. Apreciez și încurajez grupul de frați, care îl laudă pe Domnul cu cântări. Mă bucur și pentru frații în vârstă, pe care îi respect foarte mult. Văd în viața lor

și în inima lor o dragoste față de Domnul, din care noi, cei mai tineri, avem de învățat. M-au încurajat foarte mult rugăciunile dânsilor, faptul cum i-au mulțumit Domnului pentru noi și pentru că Dumnezeu le-a ascultat rugăciunile. Văd că-i preocupă mult cauza lui Dumnezeu, propășirea bisericii. Cred că dânsii constituie „suportul bisericii” în rugăciune. Am vizitat și surorile bolnave și m-a bucurat faptul că și dânselle sunt preocupate și se roagă pentru propășirea bisericii. Împreună cu familia ne punem la dispoziția Domnului și la dispoziția bisericii, atât cât vom fi aici printre ei la sfârșit de săptămână cât și în timpul pregătirii, rugăciunii, muncii de birou, zidirii și întreținerii de relații, contacte, planificări, sau vizite – când e necesar – în timpul săptămânii.

Am inițiat întâlniri cu frații din conducere, precum și

cu slujitorii bisericii, ca să-i ascult, să-i cunosc mai bine, să văd cum putem colabora și să stabilim împreună prioritățile de slujire, conform cu viziunea care ne-o dă Dumnezeu. Aș vrea ca prin slujirea noastră fiecare membru și vizitator să se simtă bine în biserică experimentând dragostea lui Isus Cristos în noi și între noi, și apoi să lucrăm împreună la construcția relațiilor atât cu bisericile locale, cât și cu cele din împrejurimi, și să vedem câmpul de misiune pe care Dumnezeu vrea să ni-l deschidă pentru a lucra eficient în această chemare. Sper că pentru fiecare categorie de vârstă Dumnezeu ne va călăuzi să-i slujim în funcție de nevoile lor. Vrem să punem accent pe lucrarea cu copiii și tinerii, care reprezintă viitorul bisericii, având întâlniri și studii săptămânale. Îi încurajăm fiind îm-

preună cu ei și implicându-i și în slujire. Vrem să le fim alături și să slujim tuturor, vizitând familiile și pe toți membrii bisericii în funcție de nevoile fiecăruia.

Paralel cu construirea și întreținerea relațiilor cu bisericile locale, dorim să ținem legătura cu bisericile evanghelice de limbă română, atât din Ungaria, cât și din România, pentru a vedea și apoi a sluji pe câmpul de misiune în țărâm românesc.

Nu vrem să ne izolăm, ci vrem să fim deschiși colaborării cu autoritățile, organizațiile, instituțiile, reprezentanții și întreaga comunitate a românilor din Ungaria, și întreaga societate. Pentru că așa cum ne provoacă Domnul și Mântuitorul nostru avem menirea să fim sare și lumină, să fim martori în societatea în care trăim și printre cei din jurul nostru.

Rita Păcșas

Botez la Chitighaz

La sfârșitul acestei săptămâni, pe 18 octombrie, la Biserica Baptistă din Chitighaz va avea loc un botez Nou-testamental. În cadrul serviciului divin de după-masă își vor mărturisii credința în Domnul Isus în apa botezului patru persoane. Candidații de botez,

Maria Istin, Eva Gros, Henrieta Sabău și Máté Ferenc jr. vor fi botezați de pastorul girant al bisericii, *Hetényi Lajos*. Cuvântul Domnului va fi vestit de pastorul *Szűcs Sándor* din Satu Mare. Serviciul special de botez va începe de la ora 15.00. R.P.

Primele lucrări la Catedrala mitropolitană din Iași s-au desfășurat între anii 1833 și 1841, după planurile arhitecților vienezi Johann și Gustav Freywald, care au adoptat pentru noua biserică stilul neoclasic, întâlnit și la alte biserici maiestuoase din țări europene cu mare tradiție creștină (Italia, Austria, Ungaria etc.). În ultimii ani se lucrase sub conducerea arhitectului rus Sungurov. Întrucât în anul 1942, mitropolitul Veniamin Costachi a fost silit să se retragă și din cauză că bolta centrală, de mari dimensiuni, s-a prăbușit, negăsindu-se soluții urgente, lucrările au fost abandonate, biserica rămânând o ruină până în anul 1880, când mitropolitul Iosif Naniescu a intervenit pe lângă autoritățile statului pentru reluarea lucrărilor.

Astfel, la 15 aprilie 1880, Iosif Naniescu a pus a doua piatră fundamentală pentru cea mai mare biserică din Iași. Potrivit volumului „Pelerin în Iași”, apărut la Editura mitropolitană Trinitas, arhitectul Alexandru Orăscu, rectorul Universității București, avea să refacă proiectul măreței biserici, renunțând la imensa cupolă centrală. El a adăugat cele două rânduri de pilaștri masivi în interior, realizând o clădire în formă basilicală, cu o navă centrală și două nave laterale mai mici.

A păstrat cele patru turlă laterale decroșate, dar a renunțat la cupola centrală de mari dimensiuni, înlocuindu-o cu un sistem de patru bolți, despărțite prin arce.

Pentru înfrumusețarea pereților interiori ai noii biserici ce avea să serveas-

„Maica bisericilor” din Iași

Catedrala ce domină orașul celor 100 de biserici, prin monumentalitate și importanță, a fost începută în anul 1833, la inițiativa mitropolitului Veniamin Costachi, pe locul unde s-au aflat temeliiile a două biserici mai vechi: Biserica Albă (secolul al XV-lea) și Biserica Stratenia (secolul al XVII-lea). A trebuit însă să treacă jumătate de secol pentru ca, atunci când la cârma Mitropoliei Moldovei a venit un alt vrednic ierarh, Iosif Naniescu, Catedrala să fie desăvârșită. „Maică a bisericilor” și „maică a Patriei”, după cum au numit-o primii săi ctitori, Catedrala mitropolitană din Iași are astăzi trei hramuri: Sfânta Cuvioasa Parascheva, Întâmpinarea Domnului și Sfântul Mucenic Gheorghe, citim în „Ziarul Lumina”.

că drept catedrală, a fost tocmnit experimentatului pictor bucureștean Gheorghe Tătărescu care, în acest scop, făcuse călătorii de documentare până în „pravoslavnică Rusie”; de altfel, s-a afirmat că, prin măreția sa, se aseamănă foarte mult cu Biserica Trinita del Monte, din Roma. Icoanele și elementele decorative realizate într-un stil cu influențe renașcentiste de ilustrul artist impresionează prin diversitate și sensibilitate. Respectând canoanele Erminiei ortodoxe, atât în realizarea celor patru scene biblice de pe bolțile navei centrale, cât și în zugrăvirea chipurilor de sfinți și în alcătuirea compozițiilor decorative, se resimte

rigoarea neoclasicismului de factură italiană pe care artistul îl cunoscuse în anii de studii la Academia di San Luca de la Roma.

Sfințirea Catedralei, eveniment național

Lucrările s-au încheiat în anul 1887, iar la 23 aprilie, în cadrul unei ceremonii fastuoase, noua catedrală avea să fie sfințită de mai mulți episcopi conduși de mitropolitul Iosif Naniescu, în prezența familiei regale, regele Carol I, alături de regina Elisabeta. Sosirea trenului regal în gara Iași era, în sine, un eveniment pregătit în detaliu, căci cum altfel trebuia să fie primit monarhul în „a doua sa capitală”. Pompă mare:

coborârea din tren a fost însoțită de 21 de lovituri de tun, de pe dealul Galatei,

asezonate cu bățile tuturor clopotelor ieșene, mari și mici. Cât din obișnuință, cât din zbatere patriotică, „poporul capitalei a doua, cu respect și iubire, primește pe Regele României; îi urează bună venire în mijlocul său și, după strămoșescul uz, oferă pâine și sare Majestăților Sale”. Scopul vizitei fiind bine stabilit, perechea regală, însoțită de ministrul cultelor D. Sturdza și de prefectul Matei Gane, și-au continuat drumul spre punctul de interes maxim, care „este de o frumusețe rară din toate punctele de vedere și deșteaptă admirațiunea tuturor prin perfecta sa executare” (Liberalul, 23 Aprilie 1887).

În anul 1889 a fost adusă, de la Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi”, racla cu moaștele Cuvioasei Parascheva, ocrotitoarea Moldovei. Mitropolia devenind astfel noua „casă” a Cuvioasei, pelerinajul de pe 14 octombrie, cel care ține de 350 de ani la Iași, s-a mutat aici, iar primul hram al Catedralei a devenit astfel sărbătoarea Sfintei Parascheva.

Ne închinăm lui Dumnezeu și cinstim sfintele tale moaște, Cuvioasă Maica Parascheva, propovăduind cu mărire și cântări toate minunile tale care prin darul lui Dumnezeu și pentru a noastră mântuire am dobândit; bine primită fă rugăciunea noastră, sfântă, și grăbește totdeauna a ne ajuta ca să cântăm cu bucurie isprăvile tale și slava lui Dumnezeu: Aliluia!
(Condacul al 13-lea din Acatistul Sfintei Parascheva)

Slujbă Arhierească pentru românii din Bătănia

Pe 18 octombrie, în duminica a 21-a după Rusalii, în biserica ortodoxă română din localitatea Bătănia, credincioșii sunt invitați să participe la Sfânta Liturghie Arhierească, oficiată de Prea Sfințitului Episcop Siluan. Slujba va începe la ora 10.00.

A.B.

Interiorul
Catedralei
Mitropolitane

Teatru pentru copii

„Ursul păcălit de vulpe” după Ion Creangă

Personaje:

7 pitici
vulpea
ursul
țăranul
veverița

Piticii ies în fața cortinei și cântă.

Piticii:

„Noi suntem șapte pitici
Meșteri, harnici și voinici.
O poveste vă
spunem îndată
Cu ursul și vulpea
cea șireată.”

Piticul 1:

(arată spre scenă)
Fiți atenți! Priviți aici!

*Cortina se deschide. Pe
scenă sunt câțiva copaci,
iar într-un colț spre public,
viziunea vulpii. În cealaltă
parte a scenei, sub un alt
copac, stă întinsă vulpea.
Piticul 2 arată spre vulpe.*

Piticul 2:

Vulpea cea șireată,
E tare supărată
Că a umblat noaptea toată
Prin curți, pe la cotețe,
Prin crâng și prin poiană,
Ca să găsească hrană.
Însă nu a găsit.
Acum ea greu suspină
Și șede la odihnă
La margine de drum.

*Vulpea se ridică și se uită
în jur.*

Vulpea:

Ei, dar ce simt eu acum?
Parcă-i miros de pește.

Vulpea se trănțește jos.

Vulpea:

Iacă hrana că sosește.
Fac pe moarta jos în drum.

*Într-un colț, după cortină
apare Piticul 3.*

Piticul 3:

Ca și moartă ea a stat.
Să vedem ce a urmat.

*Din culise se aud pocnete
de bici și îndemnuri pen-
tru boi: Pe scenă apare
țăranul cu biciul pe umăr.*

Țăranul:

Bre, cum naiba a murit
Aici, vulpoiul prăpădit?
Din blana lui
Voi face-ndată
O cațaveică frumușică
Pentru a mea nevastă.

*Țăranul trage vulpea de
picioare spre culise.*

Țăranul:

Hăis Joian! Cea Bourean!

*Din culise se aruncă pe
scenă pești decupați din
carton. Apoi vulpea apare
cu un sac, începe să-i
adune și îi cară în viziunea
ei.*

Vulpea:

Ah, cât sunt de fericită
Fiindcă iară am găsit
Mâncarea ce am dorit.

În scenă intră ursul.

Ursul:

Mor! Mor!
De foame am să mor!
Masa bună cumetriță.
Tii, dar ce de pești ai!
Dă-mi și mie, fi draguță
Măcar pofta să mi-o tai.

Vulpea mănâncă cu poftă.

Vulpea:

Eu? Nici gând de-așa ceva
N-am muncit eu
toată noaptea
Pentru pofta ta.
Dacă-ți e așa de poftă,
Du-te iute, chiar acum
Și-ți înmoaie coada-n apă
Ca mult pește să aduni.

Ursul:

Spune-mi tu,
Te rog cumătră
Spune-mi iute, negreșit
Cum s-adun atâta pește,
Că eu n-am mai pescuit.

*Lângă cortină apare un
pitic.*

Piticul 4:

Credeți că l-a sfătuit
Bine vulpea cea șireată?
Urmăriți povestea noastră
Și veți afla îndată.

Vulpea:

Ascultă cumetre.
Vrei mult pește
să mănânci?
Mergi, spre seară,
la băltoacă
Și îți vâră coada-n apă.
Stai acolo mult, pe loc
Fără să te miști deloc.
Când de ziuă se zorește,
Tu vârtos coada zmuțește
Și-ai să scoți mult pește,
Zău
Întreit cât am scos eu.

În scenă intră doi pitici.

Piticul 5:

Plin de nerăbdare,
Ursul pleacă-n fuga mare
Și ajungând la băltoacă,
Vâră toată coada-n apă.

Piticul 6:

În acea noapte-ncepuse
Ca să bată un vânt rece,
Ce îngheța apa-n baltă
Prinzând coada ca un
clește.

*Ursul smucește cu toată
puterea.*

Ursul:

Ei dar tare-i frig aicea
Și mult pește
Cred c-am prins,
Că nu mai suport durerea
Trebuie ca să mă mișc.
Vai sărmana coada mea,
S-au prins prea mulți pești
de ea.
Dar ce văd, coada e ruptă

Alei, vulpe ce te-așteaptă!

*Veverița apare de după un
copac și se plimbă.*

Veverița:

Supărat e ursul foc
Că vulpea și-a bătut joc
E supărat ursul tare,
De-acum coadă nu mai
are.

*Ursul se uită speriat
înapoi.*

Veverița:

Dacă-i iese vulpea-n cale,
O ucide în bătaie.
Însă vulpea e șireată
Se-ascunde de urs îndată.

*Vulpea scoate capul din
scorbura.*

Vulpea:

Hei, cumetre, ți-au mâncat
Peștii coada? Sau au stat,
Ca să-i prinzi pe toți odată
Să nu mai rămână-n baltă?

*Ursul ia un băț și sco-
tocește cu el prin scorbura.*

Ursul:

Mă iei și în răs spurcată?
Uite, că din vina ta,
Am rămas eu fără coadă.
Ți-arăt eu vulpe roșcată.

Costume:

pentru pitici – costume
de pitici;
pentru vulpe – rochiță
cărămizie, coadă de vulpe
(sau chiar o blană de
vulpe), mască;
pentru urs – salopetă
maro, mască de urs, o
coadă;
pentru țăran – costum
popular, bici;
pentru veveriță – roșcată,
mască sau căciuliță
cu urechi.

Vulpea:

Trage, trage.
Nici nu-mi pasă
Că rădăcina e groasă.
Acum trage de picior.

Ursul:

Mor, mor ce obrăznicie
Lasă că-ți arăt eu ție.

*Vulpea iese în spatele
copacului.*

Vulpea:

Valeleu cumetre urs,
Piciorușul mi l-ai smuls.

*Ursul mormăie și scoto-
cește în continuare.*

Ursul:

Foarte bine că s-a rupt
Și pe mine m-a durut
Coadă, și-a rămas în baltă
Ți-arăt eu vulpe șireată.

*Vulpea iese din nou în
spatele copacului.*

Vulpea:

Las' să tragă cât o vrea,
Că nu-i rădăcina mea.

Piticul 7:

În zadar s-a necăjit
Ursul tot n-a reușit.
Vulpea afară n-a ieșit
Și-a rămas păcălit.

*Piticul 1 iese în fața
cortinei.*

Piticul 1:

V-a plăcut ce-am povestit?
Ei atunci sunt fericit
Și acum pornesc la drum
Alte povești să adun.

Cortina se închide.

GHICITOARE

Iarna și vara nasu-n blană
Și din unghii își sug hrană
Iar vara, sus pe munți,
Zmeură culeg desculți.

(InsaŃ)

Elevi dornici de a învăța românește, în anul pregătitor de la „Bălcescu”

Liceul „N. Bălcescu” din Jula se mândrește și în acest an școlar 2009/2010, cu o clasă în anul întâi de liceu și o clasă în anul pregătitor de limbă română. Conform tradiției săptămânalului nostru, și în acest an am solicitat bobocii Liceului „Bălcescu” să ne spună primele impresii la acest liceu și motivul pentru care au ales să-și continue studiile în această instituție. În acest număr vă prezentăm elevii clasei pregătitoare, a cărei dirigintă este profesoara *Florica Santău*.

Bence Gheorghe Berényi: – Am terminat școala generală la Micherechi, în satul meu natal. Părinții mei știu românește. Eu am ales această școală atât pentru a învăța limba română cât și limba engleză, pentru că e important să știi mai multe limbi.

Andreea Deák: – Până acum am învățat la școala generală din Mezőgyán, localitatea de unde provin. Bunicii și părinții mei vorbesc limba română și așa dori să știu și eu bine românește, de aceea m-am înscris la clasa pregătitoare. Mă străduiesc să învăț limba română și sper că voi reuși, pentru că mi-ar plăcea să merg să studiez mai departe în România.

Sándor Dénesi: – Sunt din Chitighaz și acolo am învățat primii patru ani de școală, la școala generală românească. Mi-am continuat studiile la această școală, unde anul trecut am terminat clasa a 8-a. Aici, la școala românească am învățat limba română și engleză. Mama mea și bunicii mei știu românește. Eu m-am înscris la clasa pregătitoare pentru că la engleză sunt mai slăbuț și am un an la dispoziție să învăț mai bine aceste două limbi.

Greta Irimiás: – Eu sunt din Apateu, dar nu provin din familie de români. Am cunoscut această instituție când am venit cu dansurile la manifestările organizate aici, la Centrul Cultural Românesc, și întotdeauna mi-a plăcut. M-am bucurat de această posibilitate de a mă putea înscrie în această clasă pregătitoare, pentru a învăța limba română și engleză. Limba română mă poate ajuta să comunic dacă mergem în România. Mulți români își cumpără case aici, sunt și mulți turiști români și poate îmi va fi de ajutor pe mai târziu cunoașterea limbii române.

Csaba Juhász: – Eu locuiesc în Jula. Nu avem în familie pe nimeni care știe românește, dar fratele meu învață la această școală și așa am ajuns și eu să învăț în această instituție. M-am înscris la clasa pregătitoare de limba română pentru că mi-ar plăcea să știu românește.

Petra Mag: – Sora mea este elevă la liceul „Nicolae Bălcescu” și de aceea am dorit să-mi continui și eu aici studiile. Eu am mai învățat limba română la școala generală din Chitighaz, pe urmă câțiva ani și aici la școala generală românească din

Jula. Fiindcă locuim în vecinătatea României s-ar putea ca cunoașterea limbii române să ne fie de mare folos pe viitor.

Balázs Medve: – Sunt născut în Jula, aici locuim și aici am făcut clasele primare la școala generală Bay Zoltán. Părinții și cei doi frați ai mei s-au născut în România. Despre Liceul „N. Bălcescu” am auzit la școală și prin prietenii fratelui meu. Mai nou, atât în turism sau comerț cât și în alte domenii este important să știi românește, iar această școală ne oferă posibilitatea de a învăța limba română. Până acum nu am învățat românește, dar mi-ar plăcea să știu.

Dorina Sztezsán: – Am venit de la Leucushaz, unde locuiesc cu familia și unde am făcut școala generală. Tatăl meu este român din Chitighaz, iar mama mea este doar de jumătate româncă. Eu la școala generală nu am învățat limba română, de aceea m-am înscris la clasa pregătitoare a acestui liceu. Este important să cunoști mai multe limbi, iar acum că suntem în Uniunea Europeană poate voi avea posibilitatea să lucrez chiar în România.

A. Butar

Au trecut deja 5 ani...

Uneori, copleșiți de sentimente nostalgice, gândurile ne conduc la vremuri trecute. În amintirile noastre mai trăiesc anii fără griji, când încă nu ne-am fi putut imagina viitorul fără prietenii de-atunci. Câteodată ne punem pe gânduri, oare ce s-a întâmplat cu acel cerc de prieteni uniți?

Un grup bine întemeiat și voios a vizitat din nou, în ziua de 25 septembrie, vechea clasă a Liceului „N. Bălcescu” din Jula. Din păcate, efectivul clasei de odinioară, cu 29 de elevi, n-am reușit să-l reproducem, totuși ne-am adunat într-un număr considerabil. Sunt printre noi colegi care s-au mutat în străinătate sau din cauza locului de muncă nu au putut veni. Dar cei care și-au făcut timp pentru această întâlnire au făcut-o probabil pentru că așteaptă răspuns la milioane de întrebări legate de cei 5 ani trecuți de la bacalaureat.

La întâlnirea promoției – după cum ne obișnuisem deja – câțiva au ajuns cu întârziere, dar așa a fost în toți cei patru ani. Ora extraordinară de diriginție a început cu cuvintele de salut al dirigintei, *Mariana Oros Martin*, și cu raportul elevilor. A apărut și catalogul clasei din anul IV, unde toți ne-am găsit notele primite și absențele (din care putem să mărturisim că au fost destule). Cinci ani nu-s prea mulți, dar la vârsta noastră este o perioadă determinantă, deoarece de aici ne-am continuat studiile cei mai mulți în alte orașe, am făcut cunoștință cu alți oameni, care au avut influență asupra noastră. Dar aceste prietenii nu sunt atât de hotărâtoare ca și cele din anii de liceu. Atunci încă am avut timp unii pentru ceilalți, am fost mai mult împreună... Probabil nu sunt singură cu gândul că există lucruri pe care ulterior le-am face altfel, pe care ulterior le recunoaștem ca greșeli. Se pare că este adevăr veșnic că viața o trăim înaintând și doar ulterior o înțelegem. Putem să ne văităm pentru ceea am omis sau pentru ceea am făcut greșit, dar cu ce folos?

La ora extraordinară de diriginție toți am povestit în câteva cuvinte despre cele întâmplate cu noi pe parcursul anilor trecuți, unde ne-a condus viața. Am plecat de la alma mater în multe direcții, unii la diferite instituții superioare, universități, alții și-au căutat loc de muncă, s-au căsătorit etc. Dintre colegii din România mulți s-au întors acasă, nu au rămas în Ungaria, dar din fericire cu majoritatea am ținut și pe mai departe legătura. Deși am avut multe și mari planuri după bacalaureat, legăturile vechi au ajuns mai slabe. Cei mai mulți dintre noi s-au schimbat, am devenit adulți, totuși întorcându-ne în băncile vechi am rămas pe veci elevi zgomotoși.

Discuțiile le-am continuat la masa albă, într-un restaurant din apropiere. Aici au urmat discuții tot atât de lejere. Atmosfera nostalgică ne-a copleșit pe toți. După pomenirea amintirilor plăcute, ne-am deplasat la Micherechi, unde a continuat această seară mult așteptată într-o atmosferă extraordinară.

Sperăm ca la întâlnirea promoției de 10 ani de la absolvirea liceului vor participa și cei care acum nu au fost prezenți, și vom putea ocupa clasa cu atmosfera și viața veche și neimitabilă care s-a încheiat atunci, când în 2004 am părăsit băncile școlii.

Alexandra Ruja

Directorii școlii românești din Chitighaz (2)

Coloman Turák
(1918–1997)

Coloman Turák mi-a fost profesor, coleg și director. Și-a respectat profesia de dascăl și a educat mai multe generații. Ca om și ca profesor întotdeauna a fost bine dispus, nu l-am văzut nervos, a radiat de optimism, de omenie. A dispus de mare empatie, colegialitate, cu sentimente curate, sincere. Dacă comiteam vreo greșeală nu ne certa, ci căuta soluția cea mai bună pentru rezolvarea problemei. Totdeauna era în jurul copiilor, organiza programe, excursii cu copiii. În tot timpul carierei sale de profesor a muncit pentru școală, pentru învățământul românesc cu mare responsabilitate și devotament.

Coloman Turák s-a născut pe 6 octombrie 1918, la Cluj. Tatăl său a fost lăcătuș, în atelierul acestuia ajutând și Coloman. Stăpânirea acestei cunoașteri l-a ajutat în munca sa, când la școală a fost introdusă practica. După bacalaureat a luat parte la cursul de învățători. În anul 1942 muncește ca învățător necalificat, între timp studiază la Școala Pedagogică din Cluj. În 1943 se căsătorește cu Etelka Czika, din această căsătorie s-au născut patru copii, András, Kálmán, Júlia și Mária. Ca învățător se stabilește la Băbeni (Aranymező), de aici e înrolat în armată, cade prizonier în Uniunea Sovietică, între 1944–47. După eliberarea taberei de prizonieri se stabilește la Budapesta și predă la școala din Ócsa.

După naționalizarea școlilor se formează șco-

lile de naționalitate, cunoscând, vorbind limba română, în 1949, la Bichișciaba ia parte la cursul învățătorilor de limba română. E plasat la școala din Jaca și Vecherd. În anul 1951 primește post la școala românească din Chitighaz. Lângă școală a primit o locuință de serviciu, așa a putut petrece cât mai mult timp în apropierea copiilor. În vacanță a organizat diferite tabere, a condus viața culturală, a participat la festivaluri dirijând corul elevilor școlii.

Coloman Turák a fost directorul școlii române din Chitighaz între 1974–78. Etapa aceasta se poate caracteriza prin reînnoirea învățământului, a vieții școlii. În 1972, prin decretul conducerii, apar noi documente „Despre dezvoltarea, sarcinilor învățământului de stat”.

După decretul 1011/1974 a trebuit să mărească orele de educație fizică, să asigure posibilitate de sport, de turism pentru elevi. În curtea școlii a ridicat porți de fotbal și palisade de baschet, unde elevii se puteau juca la orele de gimnastică și în timpul liber. A achiziționat unelte didactice de la Școala Pedagogică din Dobrițan din bună voința profesorului

Árpád Aszalós, primind magnetofon, proiector, aparat de fotografiat. A luat parte activă în viața socială, politică, cu munca organizatorică a contribuit la înființarea căminului de zi al școlarilor.

Munca și-a isprăvit-o cu înțelegere și cinste. După ieșirea în pensie a activat în viața socială a comunei, a fost asesor popular la tribunalul județului Bichiș.

Membrii corpului didactic în acele vremuri au fost: Ioan Poptilican, Aurica Otlăcan Brindaș, Aurica Gabor Istin, Maria Ardelean Vida, Maria Brindaș Nicula, Sofia Selejan Mocan, Ana Stan dr. Nagy, Maria Lengyel Hodojo, Maria Sarca Zombai, Ana Kemény Kajári, Ana Cioban Borbil, Ecaterina Șipoș Radnai, János Mitykó.

Aurica Gabor Istin
(1942–)

Timp de 35 de ani a lucrat pentru învățământul românesc din Ungaria, trei decenii pentru școala românească din Chitighaz.

Aurica mi-a fost colegă, și directoare, ca învățătoare i-a educat pe cei doi copii ai mei, deci cunosc bine atitudinea ei față de profesia de pedagog. Despre munca ei putem spune că a fost exemplu de urmat, că a fost consecventă, a avut încredere în munca conștiincioasă. Misiunea sa s-a îmbinat cu priceperea și devotamentul pentru meseria de dascăl, muncind cu dar. A fost învățătoare bine pregătită, inventivă în lecțiile predate. S-a străduit să fie prima care sosește la școală, și prima care intra la orele de curs. A fost întotdeauna omul faptelor și nu al vorbelor. A făcut ce a fost de folos bazându-se pe ajutorul corpului didactic – cu care câteodată avea discuții – pe părinți și copii. Sub aripa ei ocrotitoare au crescut mai multe generații cărora le-a descifrat taina scrisului, cititului și socotitului.

Aurica Gabor Istin s-a născut la Otlăca-Pustă, în anul 1942. A început școala în satul natal, și-a conti-

nuat studiile la Liceul „Bălcescu” din Iula. În 1960 a fost încadrată ca învățătoare fără calificare la școala română din Micheiechi. De la 1 septembrie 1964 se stabilește cu soțul Gheorghe Istin, la Chitighaz. Din anul acesta predă la Școala Generală cu Limba de Predare Română din Chitighaz. Între timp a obținut diploma de învățătoare la Institutul Pedagogic din Seghedin.

A avut o activitate deosebit de bogată pentru învățământul românesc. Timp de 15 ani, între 1977–1992 a fost directoarea școlii. Între anii aceștia au

duit ca la fiecare disciplină să fie profesori de specialitate calificați. A asistat la lecții, aprecierile ei erau obiective, a dat sfaturi tinerilor profesori. La fiecare semestru și fiecare sfârșit de an a prezentat o dare de seamă de munca școlii, despre rezultate și greșeli, și a hotărât scopurile pentru anul următor. A contribuit la formarea unui mediu atrăgător pentru elevi.

A întocmit un manual pentru clasa a patra, a făcut recenzii ale diferitelor manuale școlare. A participat la cursuri de perfecționare complexe în țară și în România.

A muncit pentru construirea noii școli, a scris cereri sfatului popular din comună și din județ, a urmat negocieri al căror rezultat s-a îndeplinit în 1989 când a fost dată în folosință noua școală. Cu ocazia aceasta, elevii școlii au dat un program cultural în cinstea celor care au contribuit la construirea școlii. Numai după 30 de ani de la înființarea școlii române

fost cele mai mari schimbări în domeniul muncii pedagogice. După ordinul Ministerului Învățământului din anul 1978/79 a trebuit introdusă la școală noua programă instructiv-educativă, asigurarea manualelor noi și a uneltelor didactice. Munca aceasta a pretins din partea directoarei o mare atenție. Cele mai însemnate activități ale sale se leagă de îmbunătățirea muncii pedagogice instructiv-educative, dovedită prin rezultatele din ce în ce mai bune, care reiese din protocolul scris de inspector.

Aurica Istin prin munca sa a contribuit la creșterea numărului elevilor. S-a stră-

ne au devenit optime condițiile pentru învățământ.

Pentru copiii eminenți a înființat placheta „Elevul eminent al școlii”. Pe lângă munca pedagogică a întreținut legături cu instituțiile din comună, a păstrat legături cu școli, elevi, profesori din România, din Chișineu-Criș. Dintre programele extrașcolare cele mai reușite au fost când în 1982 școala noastră, împreună cu Hírlapkiadó, a organizat „Ziua Foii românești”. Cu ocazia inaugurării Casei-Muzeu în 1984, echipa de dansuri și cântece a școlii a dat un program cultural frumos.

(Continuare în pag. a 11-a)

Directorii școlii românești din Chitighaz (2)

(Urmare din pag. a 10-a)

Profesorii, elevii școlii au organizat spectacole de gimnastică, au fost prezenți la diferite competiții sportive, la Cupa Coșbuc. Mulți copii au participat la concursuri sportive la tenis de masă din județ, obținând primul loc. În 1990, elevii prima dată au avut ocazia să ajungă la Marea Neagră în vacanță.

Directoarea a avut de prindere să îndemne cadrele didactice la o muncă mai bună școlară și extrașcolară. Cadrele didactice din an în an întocmeau programe culturale la concursurile organizate de Uniunea Culturală. Elevii școlii au participat cu succes la concursul „Ai carte, ai parte” și la concursul „Dimitrie Cantemir”. Împreună cu profesoara Florica Santău au muncit pentru înființarea fundației școlii „Pentru păstrarea limbii române”.

Pentru munca sa, Aurica Gabor Istin a primit diferite distincții: Laudă Ministerială în 1977, „Pentru Cultura Socialistă” în 1983, „Pentru activitatea pedagogică” în 1992, „Pentru județul Bichiș” în 1992. Conducerea satului i-a oferit titlul de „Director de onoare”.

Membrii corpului didactic atunci au fost: Aurica Otlăca Brindaș, Maria Brindaș Nicula, Sofia Selejan Mocan, Maria Sarca Zombai, Cornelia Mocan Kovács, Ana Kemény Kajári, Ana Cioban Borbil, Elena Marc Cioban, Florentina Cozma Zsonda, Ildikó Bacsă, Maria Santău Borbil, Tiberiu Martin, Eszter Tóth Martin, Maria Bota Cioban, Florica Santău, Maria Samfira Kalcsó, Etelka Sarusi Mokány, Petru Selejan, Attila Zombai, Maria Ambruș, Erika Sălăjan, Ana Szabó Málík.

M.S. Zombai

Legături tot mai strânse între micheerecheni și beiușeni

În prima săptămână din luna octombrie, o echipă numeroasă de elevi și cadre didactice de la Școala Generală Bilingvă din Micherechi au făcut o excursie de o zi pe Valea Crișului Negru din județul Bihor, România, ocazie cu care au fost și musafirii colegilor parteneri ai Școlii cu clasele I-VIII „Nicolae Popoviciu” din Beiuș, județul Bihor.

Aici menționăm relațiile de colaborare foarte bune între aceste două școli. În luna decembrie 2007, reprezentanții celor două școli, Adina Cioloș, director și subsemnatul Ioan Mikloș, director adjunct din partea Școlii cu Clasele I-VIII „Nicolae Popoviciu” din Beiuș și directorul Zoltan Ruja din partea Școlii Generale Bilingve din Micherechi au semnat un protocol de colaborare, în care se stipulează că cele două instituții școlare sîntărească și să promoveze relații de colaborare și prietenie și împreună să organizeze diferite activități și manifestări sportiv-turistice, cultural-artistice, vizite documentare cu delegații de profesori și elevi, concursuri și expoziții pentru cunoașterea reciprocă a valorilor culturale și de limbă a celor două comunități locale din România și Ungaria. În luna mai 2009 a avut loc o ședință comună de lucru la Micherechi, a Consiliului de Administrație a Școlii „N. Popoviciu” din Beiuș și colectivul de cadre didactice de la Școala din Micherechi. Cu această ocazie, profesorii din Beiuș au vizitat orașul Julia, Cetatea medievală din oraș și au făcut o vizită de curtoazie la Consulatul General al României din Julia. Aici profesorii din România au avut o primire călduroasă din partea Consulului General al României domnul Ioan Fodoreanu, care a prezentat rolul și activitatea Consulatului României în Ungaria, la Julia. Delegația de copii și profesori sosită de la Micherechi a fost primită și salutăată la sosirea în școala de la Beiuș de către directorul școlii, profesor

Alin Novac Iuhas, subsemnatul director adjunct Ioan Mikloș, profesorii școlii, precum și elevii școlii de la Beiuș. Primarul Municipiului Beiuș, Adrian Domocoș, a venit în mod special să salute prezența copiilor și a cadrelor didactice din Micherechi la Beiuș, prezentând că Beiușul are legături de înfrățire cu localități din Ungaria: orașele Komló și Bichișciaba, precum și cu Autogovernarea Românilor din județul Bichiș. Elevii beiușeni și profesorii lor au participat în luna mai a.c. la Micherechi, la manifestările dedicate „Săptămânii Sănătății” cu o echipă de fotbaliști la Campionatul de fotbal, organizat cu această ocazie. După vizitarea școlii din Beiuș, copiii și cadrele didactice din cele două școli s-au deplasat la Stadionul Municipal unde o foarte frumoasă Sală de Sport a stat la dispoziția copiilor pentru un meci de fotbal amical între echipele reprezentative ale celor două

școli. Meciul pe care l-au câștigat gazdele cu scorul de 3 la 2 a cimentat relațiile de prietenie dintre acești copii români din Micherechi și din Beiuș. Fotbaliștii au primit ropote de aplauze și îmbărbătare în timpul meciului din partea colegilor prezenți pe marginea terenului de joc. A urmat o masă caldă la Restaurantul Europa din Beiuș, după care autocarul cu copiii din Micherechi și-a continuat drumul la Chișcău, unde au vizitat Muzeul Colecției Flutur. Aici sunt expuse foarte multe obiecte de etnografie, tehnica agricolă, costume populare tradiționale românești, obiecte de feronerie, ceramică populară, etc. Directorul școlii din Micherechi, Zoltan Ruja, în interviul dat Televiziunii Național TV Beiuș, a apreciat ca de bun augur aceste activități comune, unde și copiii din Micherechi își pot exersa limba lor maternă: limba română.

Ioan Mikloș,
director adjunct, Beiuș

Dacă cei trei directori ai liceului românesc, care i-au precedat și de care am scris aici, Frederic Wild, Petru Silaghi, Ecaterina Santău, au avut fiecare o mică parte de contribuție, în funcție de timpul, relativ scurt, cât au cârmuit instituția, cel de-al patrulea, în ordine cronologică, *Ion Budai* a fost nu doar cel mai longeviv director, dar și cel mai bogat în realizări, atât în planul școlii, cât și în cel al implicării în destinul comunității românești din Ungaria. În primul rând, Ion Budai era primul director, produs direct al școlii și liceului julan, care cunoștea dinlăuntru situația și avea o vedere de ansamblu asupra a ceea ce trebuia să fie o instituție a minorității; apoi, fiindcă evoluția școlii a cunoscut o traiectorie progresiv-calitativă, atât în ce privește întărirea personalului didactic calificat, cât și în ce privește dezvoltarea infrastructurii (baza materială) și, în consecință, îmbunătățirea condițiilor din școală și din căminul de elevi. Ion Budai a fost și directorul sub care școala și-a sărbătorit anii, nu puțini, ai împlinirii sale prin elevii și absolvenții ei, împărțind cu toți bucuria revederii acestora și simțindu-i alături în școală și în afara ei.

Ion Budai se naște la Micherechi, în data de 6 septembrie 1940, în familia lui Teodor Budai (1912–2003) și Maria Ardelean (1921–). Ca și alți miche-recheni, primele patru clase le face la școala generală românească din sat (1946–1950, învățătoare Aurica Cîmpian Olah). Urmează tot la Micherechi clasa a 5-a, având ca director și diriginte pe Marius Turcu, iar ca profesori pe soții Székely,

Școala românească din Julia – 60 de ani (50)

Ion Budai

(1940–)

Ion Budai

pletează studiile la Universitatea József Attila din Seghedin, specializarea istorie (1969–1972), absolvind cu diploma nr. 102/1972. O dată cu prima diplomă se întoarce la școala din Julia, unde ocupă pentru început funcția de profesor-pedagog la căminul I.C. Frimu (1963–1969) și o vreme director-adjunct pe lângă Gh. Santău (1966–1969), apoi, datorită calităților sale de sociabilitate și comunicare ajunge director-adjunct la școală (1969–1970), sub Ecaterina Santău, pe care o va continua la direcțiunea liceului, mai întâi ca director împuternicit, apoi din 1971 ca director plin. Începea așadar cea mai lungă perioadă a directoratului său (1971–2002), dar și cu cele mai multe împliniri: realizarea unui colectiv de cadre din comunitate destul de stabil, deschiderea spre reforme a conținuturilor (programe și manuale), o altă relație, de încredere și muncă în echipă, între conducător și dascăli. Ion Budai, mai ieri ca elev și locatar al căminului, care a trecut prin aproape toate locațiile, fiind martor la condițiile destul de modeste din vechea clădire, ca director a avut șansa să fie el inițiatorul și supraveghetorul lucrărilor pe actualul amplasament al școlii. Adrese către foruri, memorii către minister, întâlniri cu oficialități, insistențe la primăria locală și județeană, intervenții pe lângă UDRU, supravegherea aproape zilnică a

lucrărilor pe șantierul de construcție a complexului școlar, au fost cu folos, căci, în 1981, după 3 ani de lucrări, școala a intrat în noua locație, urmând încă ceva timp până la construirea noului cămin (1999). Bănuim bucuria interioară a directorului în acel moment istoric pentru evoluția școlii românești, care s-a văzut astfel răsplătit pentru toate nădejtile, gândurile, stările plăcute ori înfrângerile și eșecurile în lupta cu birocrăția și inerția funcționarilor, uitându-se pe dinăuntru și pe dinafară, admirându-și școala pusă în faptă. E de spus aceste realizări ale directorului Ion Budai, care au adus nu rareori multe presiuni din partea comunității. Între comandamentul muncii obștești (1971 – comisia învățământ la UDRU, vicepreședinte UCRU – 1990 și apoi președinte ATRU, 1995–1999) și școala pe care a dirigit-o cu responsabilitate și verticalitate, ceea ce se vede, se simte și dăinuie dincolo de vreme, rămâne acest „copil-minune”, „școala lui Ion Budai”, cum

se mândresc multe generații pe care le-a însoțit la ieșirea din liceu. Martor el însuși al atâtor serbări de final pentru absolvenți ori atâtor reveniri ale generațiilor după ani de împliniri, profesorul se poate considera, după momentul despărțirii de școală (2002), drept cel mai bogat spiritual și uman director din întreaga istorie a școlii. Astfel, Ion Budai rămâne directorul care și-a identificat și suprapus viața cu/peste destinul școlii, un destin uman și profesional, care i-au însoțit permanent existența, încât, azi în pensie, el, Domnul Director se poate bucura interior că a adunat 10, 20... 50 de ani în tolba școlii sale de viață, cu și între elevi și dascălii lor. Premii și distincții de stat (1972, 1982, 1986), Premiul pentru Minorități (2005), Premiul Consiliului Local Julia (1998), sunt prețuiri publice ale vocației de dascăl pe care a înnobilit-o cu zestre darului responsabil. Câte puțin din risipirile sale se găsesc în fiecare absolvent și în toți deopotrivă, în cei 40 de ani din istoria celor 60 ai școlii julane, o istorie vie pe care n-o căutați în cărți, ci o întâlniți aici, lângă noi.

Cornel Munteanu, Baia Mare
Urmează: 51. Iosif Görbedi, 52. Etelca Vereș

O întâlnire din 1984

Deschidere de an școlar, pe vremuri

Românii în Cartea Recordurilor

Opt din recordurile românești sunt realizate în domeniul culinar. România a intrat în istorie cu 11 sportivi, dar și cu președintele *Traian Băsescu* sau guvernatorul BNR, *Mugur Isărescu*, scrie ziarul „Gândul”.

Cele mai multe recorduri stabilite în România și certificate de World Guinness Book, opt la număr, sunt în domeniul culinar. Chiar săptămâna trecută s-a adăugat două noi produse pe listă: cea mai mare ciorbă de burtă din lume – 1.058 de litri, respectiv 5.000 porții, și cel mai lung lanț de pizza – 496,97 metri, format din peste 2.200 de pizze. Acestea completează recordurile culinare câștigate de români în ultimii ani.

de 2,1 tone, pregătită pentru a comemora victimele de la Hiroshima. Pe 1 iulie 2006, bucătarii din Orăștie au preparat o colivă de 3 tone și 363 de kilograme cu o lungime de 9 metri și înaltă de 4 metri. În 2008, recordul a fost bătut la o unitate militară din Brașov, unde s-a făcut o colivă de 50 metri pătrați, care a cântărit 5 tone și a fost împărțită credincioșilor care s-au rugat pe 1 decembrie la moaștele Sfântului Andrei. Dacă în 2006,

campanii sociale. Totuși World Records Academy a omologat și altfel de recorduri românești: prima vioară de zahăr funcțională; cea mai tânără interpretă de succes – *Cleopatra Stratan*; cel mai mare desen pe asfalt – 6.700 metri pătrați; cea mai mare icoană din lume, Cina cea de taină, a cărei înălțime este de 2 metri; ori cea mai lungă scrisoare către Moș Crăciun – 413,8 metri. Dincolo de acestea, România a înregistrat și 13 recorduri la categoria Sport, printre care și prima notă de 10 în gimnastică, acordată *Nădiei Comăneci*; cel mai de succes antrenor – *Octavian Belu* și cea mai

Recordul pentru cea mai mare ciorbă de burtă din lume a fost stabilit la București, săptămâna trecută

În iarna lui 2008, autoritățile din București și-au propus să bată trei recorduri, dintre care două la mâncare. Astfel s-a realizat cel mai lung cârnat afumat din lume – 392 metri care, după omologare, a fost mâncat de bucureștenii adunați în Piața Constituției. După câteva zile, Capitala a stabilit un nou record, la cel mai greu tort cu frișcă și fructe. Prăjitura, care a cântărit 281 kilograme, a înglobat 100 de kilograme de frișcă, 1.000 ouă și 40 de kilograme de zahăr. Românii par să țină foarte mult la recordul pentru cea mai mare colivă din lume, pe care l-au doborât de mai multe ori. Prima dată, reprezentanții Cărții Recordurilor și-au bătut capul să găsească un termen potrivit pentru colivă și i-au spus „prăjitură de comemorare”. În 2004, japonezii au fost primii în lume cu o prăjitură de orez

locuitorii din Salonta au făcut un gulaș-record de 5.045 litri, pentru ca – un an mai târziu – doi realizatori ai unei emisiuni culinare la un post local din Baia Mare au gătit un gulaș de 7,3 tone pe care l-au împărțit în 21.000 de porții și au stabilit un nou record.

Palmaresul culinar este completat de cea mai lungă împletitură de ceapă – 176,2 metri realizată în 45 de minute de niște săteni din Turda. Românii știu însă să se și distreze, deținând recordul la dans sincron – 2.600 de persoane, la horă – 13.828 de români ori de Moș Crăciuni. De altfel, 3.939 de persoane s-au costumat anul trecut în Moși simpatici care au împărțit bucureștenilor cadouri. România a realizat și cel mai lung lanț de preservative – 3269,46 metri, în 2007, recordul fiind înregistrat în cadrul unei

longevivă atletă la Olimpiadă – *Lia Manoliu*. Caricaturistul *Ștefan Popa Popas* a intrat în Cartea Recordurilor pentru că a reușit să realizeze 2.772 de caricaturi color în zece zile și zece nopți, el doborându-și propriul record stabilit în 1990.

Președintele *Traian Băsescu* a oferit „cel mai rapid răspuns al unei solicitări venite din partea unui cetățean” – în două ore. El a acordat medalia „Steaua României” profesorului *Liviu Librescu*, ucis în masacrul de la Universitatea Virginia Tech. Și *Mugur Isărescu* se află în analele Cărții – el este cel mai longeviv guvernator al unei bănci centrale. Zilele trecute, România a mai stabilit un record – cea mai lungă ștafetă din lume – Turul Phenomenal Gillette. În 15 zile, alergătorii au parcurs peste 3000 de km, în 336 de ore.

A.C.

Expoziție de câini, cu participare românească

Filiala din Seghedin a Asociației Chinologice din Ungaria a organizat duminică, 27 septembrie, în parcul de agrement din Desca, un concurs național canin. În competiție au fost înscrși 700 de câini din 120 de rase. Printre participanți am întâlnit și români veniți din județul Timiș. *Lucia Buldur*, crescătoare din Periam, a prezentat trei exemplare rasa Rottweiler. „Prefer să vin în Ungaria pentru calitatea organizării, care este la un nivel foarte ridicat. Optăm pentru expozițiile din Ungaria pentru că ne plac...”, spune doamna Buldur. „Vom merge peste două săptămâni la Campionatele Mondiale de la Bratislava, unde vom avea patru exemplare, inclusiv vice-campionul mondial, care este în proprietatea noastră”.

Un alt concurent a fost un tânăr sosit din Lugoj, cu un superb exemplar din rasa Malamut de Alaska, care a obținut premiul „Cel mai bun al rasei”. „Eu îl numesc Sasha, deoarece în acte are alt nume, fiind cu pedigree, și este adus din

Cehia”, spune proprietarul *Mihai Ștefănescu*. „Ieri am fost în Novi Sad, la un concurs internațional CACIB, unde am luat din nou «cel mai bun al rasei». Am umblat mult și prin Ungaria, Sasha fiind campion junior al Ungariei anul acesta.” În ce privește trăsăturile caracteristice ale Malamutului, care nu se confundă nicidecum cu rasa Husky, este bine de știut că are o statură foarte impunătoare și spre deosebire de Husky, nu există Malamut cu ochi albaștri. „Dacă nu are ochii căprui, este un defect eliminabil”, ne-a mai declarat *Mihai Ștefănescu*.

I. Kaupert

Rețetă de toamnă Compot din struguri

Ingrediente: Struguri de masă albi și roșii cu bobul mare, zahăr, vanilie, apă.

Mod de preparare: Această rețetă de compot este foarte simplă și rapidă. Strugurii se spală sub jet de apă, pentru a înlătura impuritățile, se curăță boabele de pe ciorchine și

se pun în borcane curate circa 3 sferturi. Se adaugă în fiecare borcan 2 linguri de zahăr, vanilie după gust și, la final, se adaugă apa, astfel încât să umplem borcanul. Se capsează și se pun la Baine Marie pentru sterilizare 30 minute. Se păstrează în cămară.

Fotbal

Chitighaz – Köröstarcsa 1-2 (1-1)

Un meci slab, cu multe greșeli

Chitighaz, 100 de suporteri

Chitighaz: T. Kiu – Balázs, Z. Reșetar, Șt. Istin, Șt. Nagy – Robert Marc (Gh. Gros), Mihoc, N. Teresan, Arpad Gros (L. Kajári), Ioan Ardelean, I. Papp

Rezerve: Á. Teresan, Z. Rubaş, L. Takács

Antrenor: Mihai Miculaș

La fel ca la alte meciuri, și la Chitighaz ne-am dus cu scopul de a scrie despre un meci bun al unei echipe de-a noastre și pentru a onora cel mai bun jucător al echipei noastre cu o sticlă de șampanie și un exemplar din „Foia românească”. Nu a fost să fie așa...

atacantul Pop a fost faultat în afara careului de 16 metri. Arbitrul (în mod greșit) prima dată a arătat spre punctul de pedeapsă, dar asistentul l-a cerut pe arbitru la el. După aceea, numai o lovitură liberă a judecat pentru echipa gazdă. Toți chitighăzenii au fost foarte tulburați după

ultat de P. Gál, jucătorul gazdă s-a tulburat în mod extrem, din cauza asta arbitrul i-a eliminat pe ambii jucători.

M. 82.: Pentru reclamație, Z. Reșetar și-a primit și al doilea cartonaș galben, după care a fost eliminat.

Kókuti L. (pensionar, fost arbitru de categoria NB.): – Arbitrul de azi a fost foarte slab. Un arbitru nu-și poate permite ca dacă odată a judecat un penalty, să nu-l judece după ce a consultat cu asistentul.

Mihai Miculaș: – Săptămâna trecută am pierdut primul meci la Füzesgyarmat, după 7 victorii. Azi din nou am dori să câștigăm.

Jucătorii din Chitighaz au început meciul cam greoi, parcă nu ar fi jucat pe teren propriu.

M.13.: Oaspeții au organizat un atac pe extrema stângă, după centrarea mijlocașului Bokor M. De la 4 metri, Tóth I. a lovit balonul în bara portarului Kiu. (0-1)

Parcă golul i-ar fi trezit pe gazde, la primul contra-atac gazdele au condus un atac pe extrema dreaptă,

faptul acesta, dar faultul cu siguranță că s-a întâmplat în afara careului cu circa 10 cm.

M.30.: I. Ardelean a pasat balonul în centrul careului, de unde I. Papp a marcat cu capul. (1-1)

Gh. N.: – În prima repriză, băieții noștri au jucat tare slab, dar o să vezi că vom câștiga cu 3-1 – eram încurajat în pauză.

M.67.: Oaspeții le-au luat cu totul cheful jucătorilor gazde, Szabó J. de la 10 metri a pasat balonul în poarta chitighăzenilor. (1-2)

M.75.: La un atac al gazdelor, D. Mihoc a fost fa-

(După regulile actuale, arbitrul are voie să-și anuleze părerea. „Regulamentul de joc al fotbalului 2008-2009/punctul 5”)

M. Miculaș: – Azi am jucat cel mai rău din sezonul acesta, dar, din păcate, arbitrii au fost mult mai slabi decât noi.

Păcat că echipa-gazdă de data aceasta nu a jucat deloc bine, astfel că am adus înapoi la redacție sticla de șampanie. Păcat că și arbitrul a greșit de câteva ori. Bineînțeles, în asemenea cazuri, fanii se ocupă mai mult cu greșelile arbitrului, decât cu jocul slab al echipei. MIC

Michelle Obama:
„Aș fi vrut să fiu
ca Nadia Comăneci”

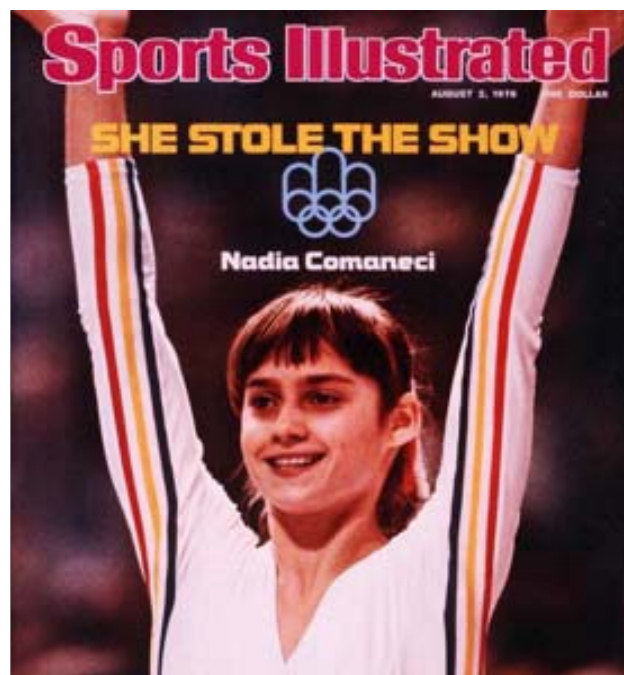
Într-un interviu acordat recent unei televiziuni din Statele Unite, prima doamnă a Americii, Michelle Obama, a mărturisit că și-ar fi dorit să ajungă gimnastă, precum româncă Nadia Comăneci (48 de ani).

reușit. Picioarele mele sunt prea lungi. Aș fi vrut să fiu ca Nadia”, a spus Michelle Obama. În prezent, soția președintelui american Barack Obama face lobby pentru ca orașul său natal, Chicago, să fie ales gazda Jocurilor Olimpice de vară din 2016, metropola americană concurând cu Tokio, Madrid și Rio de Janeiro.

„Sunt încântată că Michelle Obama a vorbit despre mine. E o femeie stilată și directă. Până acum nu am avut ocazia să o întâlnesc. Am văzut-o doar la tv. Nu cred că înălțimea ar fi împiedicat-o să facă gimnastică. Există și excepții, precum Maria Olaru”, a declarat Nadia Comăneci.

„Încă îmi amintesc de exercițiul perfect al Nadiei Comăneci de la bârnă, pentru care a luat nota 10. Mereu am crezut că și eu pot face asta, însă nu am

Aur pentru scrimerii
români

Echipa masculină de sabie a României, alcătuită din Rareș Dumitrescu, Florin Zalomir, Cosmin Hânceanu și Tiberiu Dolniceanu, a câștigat săptămâna trecută medalia de aur la Campionatele Mondiale de scrimă din Antalya (Turcia), în urma victoriei obținute la limită, 45-44, în finala cu Italia. La feminin, româncele s-au clasat pe locul 6. Ana Maria Brânză, Simona Alexandru, Iuliana Măceșeanu și Anca Măroiu au învins Suedia, scor 45-28, în turneul pentru locurile 5-8. La această ediție a CM de scrimă, România a mai cucerit o medalie de argint, prin Rareș Dumitrescu, în proba individuală de sabie.

TVR 1

Luni 19 octombrie

6.00 Telegiurnal 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegiurnal 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 O dată-n viață (R) 12.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegiurnal 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Emisiune în limba maghiară 16.10 Serial. Furtună la palat 17.15 Bancomatul de pe 1. 19.00 Telegiurnal 20.10 Plus și minus 21.00 Serial. Anatomia lui Grey.

Marti 20 octombrie

6.00 Telegiurnal 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegiurnal 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.50 Restaurare 12.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegiurnal 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Rom european 15.00 Kronika. Emisiune în limba maghiară 16.10 Serial. Furtună la palat 17.15 Atunci și acum 19.00 Telegiurnal 20.10 Studio fotbal 20.40 Fotbal: Glasgow Rangers—Unirea Urziceni.

Miercuri 21 octombrie

6.00 Telegiurnal 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegiurnal 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 12.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegiurnal 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Oameni ca noi 15.00 Conviețuiri 16.10 Serial. Furtună la palat 17.20 Teză la Educație 19.00 Telegiurnal 20.40 Fotbal: Real Madrid—AC Milan.

Joi 22 octombrie

6.00 Jurnalul TVR 7.00 Trezirea la apel! 8.00 Telegiurnal 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 Fotbal. Faza grupelor 12.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Telegiurnal 13.45 Pur și simplu delicios 14.30 Emisiune în limba germană 16.10 Serial. Furtună la palat 17.20 Interes general 18.00 Super Fotbal 19.00 Telegiurnal 20.10 În spatele ușilor deschise 21.25 Ochiul magic 22.00 Serial. Dr. House.

Vineri 23 octombrie

6.00 Jurnalul TVR 7.00 Trezirea la apel! 9.10 Serial. Don Juan îndrăgostit 10.15 Garantat 100% 12.00 Leomania 13.00 Telegiurnal 13.45 Pur și simplu delicios 14.00 Tribuna partidelor parlamentare 14.35 Parlamentul României 15.30 MAI aproape de tine 16.10 Serial. Furtună la palat 17.15 Europa ne privește 18.00 Super Fotbal 19.00 Telegiurnal 20.10 O dată-n viață 22.00 Serial. Extravagantul Raines.

Sâmbătă 24 octombrie

6.00 Pro patria 6.30 Cântecul amintirii... amintirile cântecului 7.00 Semne 7.30 Pelerin 8.00 Desene animate 8.50 Arca lui Noe 10.20 Serial. Hannah Montana 12.00 De la Est la Vest 13.00 Telegiurnal 13.55 Serial. Între noi frații 14.30 Ne vedem la TVR 16.30 Telegiurnal 17.30 Tezaur folcloric. Festivalul Național Strugurele de Aur, 2009. 19.00 Telegiurnal 20.10 Film. Totul despre dragoste 21.45 Garantat 100% 23.10 Film. Malcolm X.

Marioara Murărescu, realizatorul „Tezaurului Folcloric”

Duminică 25 octombrie

6.10 Universul credinței 8.00 Desene animate 9.00 Spune-mi ce te doare 10.30 Viața satului 12.00 Agenda politică 13.00 Telegiurnal 13.20 Formă maximă 14.30 Călător pe viață 16.00 Supermarket de divertisment 17.00 Telegiurnal 17.10 Supermarket de divertisment 19.00 Telegiurnal 20.10 Film. Dincolo de Africa 22.55 Serial. Serial. Battlestar Galactica.

TVR 2

Luni 19 octombrie

6.00 Ferma (R) 7.10 Film. Viva Cuba! (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 11.00 Sat TV (R) 11.30 Telegiurnal 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Descoperă românii 13.30 e Forum 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Revolta clasicilor 16.30 Orașele lumii 17.10 Serial. Miracole 17.40 Serial. Berlin, Berlin 18.15 Film. Sunetul și liniștea 20.00 Bugetul meu 20.30 Lumea de aproape 23.30 Serial. Jekyll.

Marti 20 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri (R) 7.10 Film. Sunetul și liniștea (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegiurnal 11.00 Serial. Berlin, Berlin 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Poate nu știa 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Volei. Cupa României 18.00 Călător prin lume 18.15 Film. Sunetul și liniștea 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Până la capătul lumii.

Miercuri 21 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri 7.10 Film. Sunetul și liniștea (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegiurnal 11.00 Orașele lumii 11.45 Serial. Dovadă de iubire 13.30 Zestrea românilor (R) 14.00 Împreună în Europa 15.00 Fotbal: Champions League—Unirea Urziceni 18.00 Călător prin lume 18.15 Film. Lut 20.00 Bazar 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Să pară un accident!

„Bazar”, prezintă Răzvan Marc

Joi 22 octombrie

6.00 Serial. Dovadă de iubire (R) 7.10 Volei. Cupa României 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegiurnal 11.00 Orașele lumii 11.45 Serial. Dovadă de iubire 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Împreună în Europa 15.00 Fotbal: Real Madrid—AC Milan 18.00 Călător prin lume 18.15 Film. Tăcerea Nordului 20.00 Imaginea succesului 20.30 Dincolo de hartă 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Impostorul.

Vineri 23 octombrie

6.00 Serial. Dovadă de iubire (R) 7.00 H...ora prichindeilor (R) 9.10 Întâlnire pe 2. 10.30 Telegiurnal 11.00 Orașele lumii 11.45 Serial. Dovadă de iubire 12.45 Călător prin lume (R) 13.40 Utopia 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.15 Baschet: CSM București—CSU Ploiești 18.15 Poate nu știa 19.30 Pescar hoinar 20.00 Jamie, Ministrul hranei sănătoase 20.30 Operațiuni speciale 21.00 Ora de știri 22.00 Războinicii 23.10 Film. Visătorii.

Sâmbătă 24 octombrie

6.00 Serial. Carabinieri (R) 7.00 ABC...De ce? 8.00 Atenție... copii 8.30 Doi care doinesc 9.00 Între cer și pământ 9.35 Liber pe contrasens 10.30 Bugetul meu (R) 11.00 Serial. Arabela se întoarce 11.35 D'ale lui Mitică (R) 12.35 Atenție, se cântă! 14.00 Natură și aventură 14.30 Lumea de aproape (R) 16.00 Timpul chitarelor 17.00 Serial. Serial. Ballykissangel 18.00 Magazin UEFA Champions League 19.00 Festivalul Sighișoara — 2009 20.00 Serial. Lege și ordine 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Plumbul din sânge: Orice ai face tu...

Duminică 25 octombrie

6.00 Șansă și neșansă (R) 7.00 Natură și aventură 7.30 Zestrea românilor (R) 8.00 Motomagia 9.00 Ferma 10.30 Pescar hoinar (R) 11.00 Serial. Arabela 11.35 Hora prichindeilor 12.35 Film. Peștera fermecată 14.30 Jamie, Ministrul hranei sănătoase (R) 15.00 Atlas 15.35 Muzică și muzichie 17.00 Serial. Ballykissangel 18.00 Campionii 19.30 Serial. Cleopatra 2525 20.00 Serial. Eureka 21.00 Ora de știri 22.10 Film. Ciocolată cu dragoste.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

19 OCTOMBRIE, LUNI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

20 OCTOMBRIE, MARTI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

21 OCTOMBRIE, MIERCURI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

22 OCTOMBRIE, JOI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30 Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

23 OCTOMBRIE, VINERI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

24 OCTOMBRIE, SÂMBĂTĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Reportaje, interviuri 17.25: Stele de cinci stele — emisiune de muzică ușoară 17.55: Încheiere

25 OCTOMBRIE, DUMINICĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Emisiune ecumenică 17.00: Sinteză știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicui din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

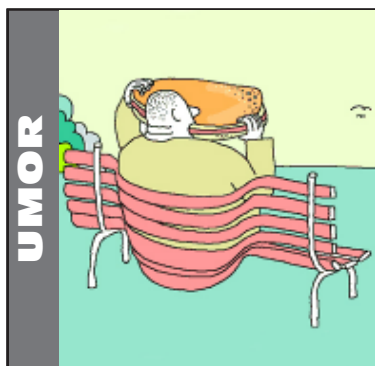
Emisiunea radiofonică în limba română este difuzată zilnic între orele 16.00—18.00, pe undele medii cu frecvențele de 1188 kHz și 873 kHz.

Ecranul nostru

miercuri, 21 octombrie 2009 (m1 ora 13.30)
Reluare: vineri, 23 octombrie 2009 (m2 ora 9.25)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

După câteva informații vă oferim un nou episod despre moștenirea macedoromânilor din Budapesta. De această dată vă vom călăuzi pe strada Váci. În a doua parte a programului vă invităm la Jaca, unde nu demult s-a desfășurat o tabără de pictare a icoanelor. Apoi veți vedea cum evoluează lucrările de renovare ale bisericii ortodoxe din localitate. Realizator: Aurel Becan

Cazare ieftină la Centrul Cultural Românesc din Jula

Liceul „N. Bălcescu”, Școala Generală și Căminul de Elevi din Jula funcționează într-o clădire impozantă. Instituția oferă cazare la nivel superior și îndeplinește și funcția de Centru Cultural Românesc pentru comunitatea românească din Ungaria.

În cadrul centrului dispunem de 5 camere de oaspeți cu câte 2 paturi și 5 camere cu câte 3 paturi. Acestea pot fi închiriate pe parcursul întregului an. Fiecare cameră are baie separată și un mic balcon.

Prețuri:

În camerele de cămin:
2.740 ft/persoană/noapte (pentru 1 — 2 noapte)
2.500 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

În camerele pensiunii:
3.200 ft/persoană/noapte (pentru 1 — 2 noapte)
3.000 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

Contacte:

e-mail: romiskgyula@freemail.sulinet.hu
telefon: +36/30-692-7359

Casă de vânzare în apropierea Băilor Cetății din Jula (foarte urgent). Casă coproprietate cu apartament duplex (100+50 m2). Preț: 17 Mft. Telefon: +36/30-454-5067. Adresa: Jula, str. Klapka Gy. 5/A ap.2. (Limba de comunicare este maghiara)

Vând teren de casă (630 mp) în apropierea Băilor Cetății din Jula, strada Fehérlő nr. 3. Detalii la telefon: +36-30/264-1335.

Editarea a 8 pagini din acest săptămânal sunt finanțate de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

*

E hetilap 8 oldalának megjelentését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.

„Moștenire culturală românească în Budapesta”, la Ecranul Nostru

Emisiunea televizată „Ecranul nostru” a pornit la drum săptămâna trecută un nou serial intitulat „Moștenire culturală românească în Budapesta”. În prima parte am putut afla despre fostele palate ale macedoromânilor din piața Vörösmarty, o piață centrală a capitalei ungare. Pentru a afla mai multe despre această inițiativă, am stat de vorbă cu inițiatorul și redactorul serialului **Tiberiu Boca**.

– Cum ți-a venit ideea să prezinți aceste elemente românești mai puțin cunoscute din istoria Budapestei?

– Sincer, ideea a venit întâmplător. La ediția de acum doi ani a Simpozionului Institutului de Cercetări, a figurat în program o plimbare în Budapesta, pe urmele macedoromânilor și românilor. Filmând la acel eveniment, mi s-a trezit curiozitatea, deși, așa cred, că din cauza timpului nefavorabil, organizatorii au renunțat la itinerar. În scurt timp am contactat-o pe gazda Simpozionului, **Maria Berényi**, care mi-a și pus la dispoziție o serie de adrese. Este vorba despre clădiri care, în trecut, au fost în posesia macedoromânilor și românilor din Budapesta. Apoi, am consacrat chiar mai multe zile pentru o „excursie” în Capitală, când

împreună cu un luminist și un operator am văzut la fața locului palatele și casele respective. Am rămas uimit de ceea ce am văzut. Am trecut la sistematizarea și alegerea lor, după care în toamna anului trecut și în primăvara acestui an, am filmat în total zece zile la Budapesta. Trebuie să menționez că redacția noastră niciodată nu a lucrat pe teren cu o tehnică atât de adecvată. Am vrut să iasă frumos și sper că am și reușit.

– Nici în Ungaria, dar în România mai ales, nu prea sunt cunoscute elementele culturale românești din capitala ungară. De unde te inspiri? Ce materiale ajutătoare ai găsit?

– Aproape toate datele mi-au parvenit de la **Maria Berényi**. Directoarea Institutului de Cercetări a efectuat multe cercetări

în acest domeniu. Cred că la ora actuală este singura care deține informații și date suficiente despre moștenirea macedoromânilor din Pesta de odinioară. Din materialul vast primit de la **Maria** m-am apucat să fac un scenariu, mai întâi în limba maghiară. Din materialul brut de 8–9 ore, filmat în zece zile, s-a realizat un film în limba maghiară. Este vorba despre o sinteză oferită publicului maghiar, care a rulat la 21 august, în cadrul emisiunii „Együtt”. Apoi, m-am apucat de prelucrarea materialului

și în limba română, în care m-a ajutat mult profesoara **Mihaela Bucin**.

– Cum plănuiești, câte părți o să aibă serialul și cu ce regularitate se va difuza?

– Conform planurilor mele, serialul în limba română va avea zece episoade. O bună parte este deja gata. Am vrea să le difuzăm din două în două săptămâni. Oricum, pentru telespectatorii care vor pierde câte o parte, plănuim ca, în final, să dăm în românește și filmul „sinteză”, care a fost realizat, deocamdată în maghiară.

– Crezi că dacă ne-am cunoaște mai bine trecutul, am fi mai mândri de naționalitatea, limba

și cultura pe care am moștenit-o?

– Categorie. Fără cunoașterea trecutului, a istoriei culturii și a religiei ortodoxe, nu știu cum se poate vorbi despre o identitate românească. Cercetările **Măriei Berényi** descoperă multe elemente ale trecutului, de care putem fi mândri. Din acestea aflăm că românii nu au fost numai niște călători prin Ungaria, ci au pus umărul la construirea acestei țări.

Dacă cunoaștem asta, putem umbla cu capul în sus. Și chiar că o putem face. Sper ca prin intermediul televiziunii, prin acest serial, să ajungă la cât mai mulți acest sentiment.

E. Iova

„Palate lângă palate, și ce stil de viață, ce mai du-te-vino!” cu aceste cuvinte admirative descria malul Dunării, **Hans Christian Andersen**. Pesta și Buda secolului al XIX-lea, vizitate și de scriitorul danez, au fost construite treptat, începând de la sfârșitul veacului al XVII-lea. În deceniile de după constituirea Monarchiei Austro-Ungare, Budapesta a devenit un oraș cu 800 de mii de locuitori, concurând cu proporțiile și cu rolul Vienei. Pesta a devenit centrul comercial, administrativ, politic și cultural al țării. În dezvoltarea sa ca metropolă au avut un rol hotărâtor și macedoromânii, refugiați dinaintea turcilor, mai ales de pe teritoriile Albaniei și ale Macedoniei de astăzi.

În secolul al XVIII-lea s-au stabilit în Ungaria mulți comercianți greci, precum și macedoromâni, care își însușiseră o cultură grecească. La Pesta, ei au organizat comerțul cu ținuturile din sud, dar mai făceau afaceri și cu piele, pânză, argint și aur. Printre ei găsim familiile **Grabovsky**, **Derra**, **Haris**, **Naco**, **Lyka**, sau **Spiró**. La Pesta, erau numiți „greci” și vlahii, proveniți din provincia Macedonia, adică macedoromânii, pentru că limba pe care o foloseau era cea greacă, însă aceștia se deosebeau, de fapt, de comunitatea grecească. Societatea maghiară însă nu a perceput vreo diferență între greci și macedoromâni, numindu-i pe toți „greci”. Centrul economic și spiritual al acestor comercianți a fost la Pesta, prăvăliile lor puteau fi găsite în orice punct frecventat al orașului. Cu timpul, au devenit oameni foarte înstăriți. Erau sărguincioși, strângători, cu totul devotați negustoriei, afacerilor. Dar țineau mult și la religia lor ortodoxă, susținând și încercările culturale, atât ale patriei de origine, cât și ale noii patrii. La Pesta, dar și în alte părți ale țării, macedoromânii au fost conducătorii și organizatorii românilor ortodocși, iar puterea lor financiară și spirituală a întărit mișcarea națională a românilor. Multă vreme, românii din Ungaria nici nu aveau altă pătură burgheză.

Datorită afacerilor prospere, macedoromânii au cumpărat numeroase imobile pe malul Dunării din Pesta, de asemenea numeroase palate de pe strada Váci erau tot în proprietatea lor.

(Fragment din serialul „Moștenire culturală românească în Budapesta”)

FOAIA
românească
16 octombrie 2009
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Rita Păcșas, Anca Liana Butar, Ana Cioca Czesznak. Tehnoredactor: Ștefan Mihailov. Informatician: Ioan Ruja. Editura și redacția: 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@foaia.hu, Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Schneider Nyomda Kft, 5700 Jula, str. Károlyi M. nr. 7. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2009: 3 luni 1050 forinți; 6 luni 2100 forinți; 1 an 4200 forinți.